

KOOLILASTE AJAKIRI

12
2011

HEALAPS

AUHINNASADU

Lotte-lauamängud Rekatolt võitsid: Tartu lasteaia Lotte **USINATE SAJAJALGSETE** rühm, **MARTEN REMMELG** Väike-Maarjast, **MERILY RAUDSEPP** Laevast, **MELANY SILLASTE** Puurmanist ning **KAROLIINA ELIZABETH PETTAI** ja **MIRTEL ANI** Türit.

Monster High` nukud Rimonnelt saavad **MIRJAM LEESALU** Võrust, **LIISA KIIS** Täaksist, **TRIINU TÕNTS** Jõgevast, **MARILI KRANACH** Raplast ja **HELENA MAARJA TARRO** Tähtverest.

Jõulutervitus kirjutajatele, lugejatele, joonistajatele ja nuputajatele!

Asume nüüd jälle auhindu jagama. Siin on kirjas **oktoobri-**numbris välja kuulutatud võistluste preemiasaajad, novembri- ja detsembrinumbri võitjad peavad varuma kannatust uue aastani.

Preemiate kättesaamisega on nii, et **Tallinna, Harju-, Lääne-, Järva-, Viru- ja Pärnumaa** lugejate auhinnad toimetame **Kullo Lastegaleriisse (Kuninga 6, Tallinn, avatud teisipäevast laupäevani kella 10 – 18)**. Lõuna-eeslaste preemiad läkitatakse **O. Lutsu nimelisse Keskraamatukogusse (Tartu, Kompanii 3/5)**. Kui kellelgi on muid soove ja ettepanekuid, siis palume toimetusse kirjutada, helistada või meilida. Triibu-Liine palub kõigile e-posti teel võistlustööde ja lahenduste saatjatele meelde tuletada, et võtame interneti kaudu saadud töid arvesse **AINULT** siis, kui nende juures on ka kirjutajate **POSTIAADRESS**.

Lembitu mõistatuse lahendajatest saavad auhinnaraamatud **LISEL ADELMAN** Haapsalust ja **ANETE MILLER** Põltsamaalt.

Ristsõnalahendajate vahel loosisime välja plaadid. "Lammas Shauni" võitis **KERLI KÄND** Saaremaalt, jõululugude plaadi **INESSA DMITROVSKI** Hiiuimaalt.

Oktoobriini õigete vastuste saatjaist võitsid preemiaramatud **ORAVA KOOLI** pikapäevarühm ja **DENRI PISUKOV** Põlvast.

***

Aeg linnakäras, metsamühades
ühtviisi liigub, vaatamata kella,
ja äkki olemegi suurtes pühades,
ja kõigil südames on miskit hella...

Kui keegi tegi mullu üht-teist head,
siis soovitame sama teha taas tal.
Kui vanas aastas olid mõned vead,
siis need me parandame uuel aastal.

Koos sai nii töötatud kui mängitud,
nüüd hea on kokku tulla kuuse alla.
Ja kõigest, mis on meile kingitud,
on parim see, et saame sõbrad olla.

Leelo Tungal

Täname Kultuuriministeeriumi, Kultuurkapitali ja Hasartmängumaksu Nõukogu. Suur aitäh Haridus- ja Teadusministeeriumile, kes tellis ajakirja meie põhikoolidele!

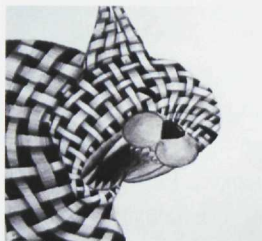

HEA LAPS

SELLES NUMBRIS:

LAHEDAT LUGEMIST

- Riste Kaareti „Ämblik Älo ilusad võrgud“ — 4
Lovisa Lillese „Kohtumine Jõulumaa elanikuga“ — 5
Jõululuulet: Merily Kärk, Crislyn Kaarepere, Merit Tamre, Villem Tõnissoo, Marrias Pettai, Meelis Niinepuu-Kiik, Karl Jaanus Jaanus, Roland Liive — 6
Mirjam Leesalu „Klassiekskursioon ja rahvuslik aare“ — 8
Järjehoidja — 11
Jõululuulet: Gert Gregor Källo, Henri Mähar, Kirke Vaino, Triin Rammo, Hugo Ilmar Jögi — 12

GALERII

Kunstikamber Kiiks — 13

MAAILM MEIE ÜMBER

- Tiit Kändleri „Oma silm on pea kuningas“ — 14
Peep Veedla kümnokk-luigest — 16

- Aleksei Turovski lääne-aafrika jõesigadest — 18
Zlata Skubi kinkimisest — 19
Maire Sirel kokkuvõte südameetervise-aastast — 20
Poster 1: Saabastega Kass — 21
Poster 2: Alvin ja koopaaravad 3 — 22

TEE ISE!

- Lully Gustavsoni päkapikubeebi — 25
Mustkunstnik Ande jõulutrikk — 26
Irise näomaling: miim — 27
Sandra sööginurk: vareenikud ja jäätisekokteil — 28

NUPUTA JA NAERA

- Ilmar Trulli ristsõna — 29
Lembitu mõistatus, detsembriin — 30
Paetisme — 31
Naeru-uss — 32

ELUMELU

- Uudised — 33
Hobid ja huvid: Kadri Kiviste lapseõvelaulud — 34
Thomas Scheileke koomiks — 36
Kinouudised — 37
Anna-Maria intervjuu Karl Richard Heremiga — 38
Siit ja sealt — 39
Sõber Veltzi rokikool: Dave Clark Five — 40
Autonimedest: Bugatti — 42
Barbindus: kingivalik — 43
Lotte lauamängud — 44

Ajakiri Hea Laps ilmub 1994. aastast

Väljaandja: MTÜ Hea Laps
Harju 1, 10146 Tallinn, tel: 631 44 28
e-post: hea.laps@mail.ee

Peatoimetaja: Leelo Tungal
Kujundaja: Vivika Kalt
Levi: Anna-Magdaleena Kangro

Trükk: Reusner AS
Ajakiri Hea Laps on autorikaitse objekt

Tellimlne ja info: www.healaps.ee
meili teel tellimine@healaps.ee
ja Eesti Posti koduleheküljelt
Hind üksikmüügis 2,24

Kaaneplilt:
Kirke Kangro

Ämblik Älo ilusad võrgud

Riste Kaaret Lagedi Põhikooli 9. klassist

STENI ROOSI MUINASJUTUVÕISTLUSELT

„A ppii! Võtke see sealt ära! Ma ei suuda enam vaadata!” kisas proua Mopp järjekordset ämblikuvörku nähes. Vähe sellest! Seekord oli võrgus ka ä m b l i k. Härra Mopp tormas ämbliku-tõrjevarustusega kohale. Selle komplekti oli ta kokku pannud siis, kui nad kolisid siia luksuslikku vanasse mõisasse, mis proua Mopile oli väga meeldinud. Varustusse kuulusid rullikeeratud ajaleht, vana suss ja mingisugune keerulise nimega vahend, mis esemetele pihustades kõik mustuse ära võttis ning toa enneolematu värskusega täitis.

Samal ajal istus oma koduses võrgus kaheksajalgne olevus Ämblik Älo. Ta oli just suurepärase võrgu valmis saanud. Seni oli see tema kõige parem ning ilusam võrk. Ja äkki – näts! Suss lendas tema kõrval vastu seinale. Ehmunud ämblik põgenes ruttu kaitsvate kardinavoltide varju. Siis toodi kohale hirmus londiga loom, kes imes tema kauni pitskoelise võrgu endasse.

Nüüd sai isegi nii pika kannatusega ämblikul, nagu Älo seda oli, mõõt täis. Juba üheksas kord sellel nädalal oli ämbliku toidupüüdmise abimees võrk julmalt ära koristatud. Ja see polnud veel kõik. Kogu aeg oli tema võrgupunumiskohale pritsitud mingisugust haisvat vett, mis peletas kõik putukad eemale. Ämblikku ajas see hirmsasti kõhima. Ja siin oli ju tema kodu, kuhu need võrgulõhkujad olid nii arvestamatult tunginud.

Ämblik Älo ronis aknapraost välja värske õhu kätte. Tal oli plaan otsida endale uus ja vähem vaenulik võrgupaik. Tuul kandis ämbliku üle põllu. Talle meeldis vabas õhus kõiki kaheksat jalga korraga siputada. Kõrvalt vaadates oleks see päris naljakas tundunud ja ämblikul endal oli hirmsasti kõdi. Üle metsa hõljudes märkas Älo puude vahele punutud võrke, mis sädelesid õhtuse kaste piiskadest. Tal tekkis soov ka endale uus võrk punuda.

Tuul vaibus ja Älo maandus kitsale metsarajale. Ta hakkas mööda seda edasi kõndima. Üle tee olid kaardunud taimed ja hästi kõrgel nägi Älo kuuselatvu. Pärast lühikest matka jõudis ämblik lagendikule. Selle keskel seisis väikene palkmaja, mille kõrval olid õunapuu ja juurviljapeenrad. Maja korstnast tõusis suitsu. Älo seadis sammud armsa majakese poole, ronis ukse alt sisse ja leidis end seis-

mas väikeses toas. Seal oli kamin, mille kõrval asus voodi. Vastasseinas oli puupliit söögi valmistamiseks. Toa põrandat kattis sinisetriibuline vaip. Majal oli kaks akent. Ühe akna all asus söögilaud, teise all seisis vanaaegne sahtlitega kirjutuslaud, mille taga istus mees. Ta oli päris vana, pika helehalli habemega. Mees kirjutas midagi koltunud paberile.

Älo läks üle toa ja ronis kirjutuslauale. See oli julge tegu, sest kunagi ei või teada, mida inimene ämblikest arvab. Älo nägi, et mehel oli ilus kaunistustega käekiri. Kirjutaja tõstis pilgu ja vaatas sõbralikult väikesele ämblikule otsa. Siis hakkas ta rääkima. Mees küsis, mida teeb üks ämblik nii hilja sellises paigas. Ta rääkis ka endast, öeldes, et tema nime teavad ilmselt kõik inimesed maailmas, ainult et see on erinevates keeltes erinev. Mees jutustas ka oma abikaasast, kes oli parajasti väikesel ametialasel tööreisil. Lõpuks ütles ta oma nime. See kõlas Älo jaoks tundmatult – Jõuluvana.

Jõuluvana ei kartnud Älot ja sai temaga sõbralikult läbi. Ämblik jäi väikesesse metsamajja elama ja punus kirjutuslaua lähedale nurka hästi ilusa võrgu. Ka Jõuluvana naine Jõulumemm suhtus Älosse hästi. Mõnikord õhtuti nühkis Älo end sõbralikult Jõuluvana sussi vastu ja nad olid teineteise seltsis õnnelikud. Älol oli esimest korda elus oma pere ja rahulik kodu.

Helin Tikerpuu

Kohtumine Jõulumaa elanikuga

Lovisa Lilles Tartu Descartes'i Lütseumi 7. B klassist

„Mäu,” ütles kass.
„Nonoh, Arthur, kas räim ei kõlba?” küsis daam imestades.
„Mäul!” kordas kiisuke tungivamalt ja suundus ukse poole.

„Oi-oi, Arthurikene, õues on ju kõlm ja zu käpakezed saavad lumiseks!”

Kuid Arthuri iirisekarva silmade anuv pilk sulatas ta südame ja ta hõikas teise tupp: „Manfred! Miz za arvad, kui ma lazen Arthurikeze välja? Ta ehk zaab aru, kui tal kõlm on. Ziiz tuleb ta ju tagasi.”

Teisest toast kostis mühatas. See tähendas ilmselt nõusolekut. Vähemalt nii palju kui ajalehte süvenenud inimene suudab seda kuuldavale tuua.

„No mine ziiz,” ohkas proua ja avas hästi õlitatud ukse.

Külm õhk paiskus õnneliku kassi poole, kui uks tema järel sulgus. Arthur uudistas silmi pilgutades ümbrust. Aknast oli maailm tundunud hoopis teistsugune. Tohutud lumehanged kõrgusid ta pea kohal, taevas paistis ainult mõni üksik väike pilvesäbar ja tuhmid päikesekiired olid kentsakalt külmad.

Arthur märkas lähimal põõsal paari leevikest. Temas tõstis pead iidne kiskja. Ärahellitatud kiisuke hüppas tõelise tiigri kombel põõsa poole. Kuid paraku vedasid Arthuri tõntsakad käpad teda alt ja ta maandus pehme mütsatusega kohevasse lumehange. Ta tuigerdas puristades hangest eemale. Leevikesed olid muidugi läinud ja pahuravõitu kass jalutas edasi.

Tal oli janu. Ettevaatlikult – nii, et käpad lumiseks ei saaks – tippis Arthur tiigi poole. Ta limpsas korra keelega jääd, aga tõmbus siis kibestunult tagasi. Mis pärast pidi keegi küll veele kaane peale panema? Ja pealegi veel sellise külma ja libeda!

Arthur võdistas end ja sörkis kiriku poole, kust vooris parajasti välja ohtralt rahvast. Kirikulised suundusid rõõmsate nägudega kodudesse. Kassike kuulatas mõnda aega kirikukellade helinat. Siis aga – kui kirikulised olid vaikse kõnekõmina saatel kõrvaltänavasse jalutanud – torkas Arthurile silma väike kogu, kes toimetas midagi kulunud puumaja akna taga. Kass hiilis talle võimalikult lähedale ja uuris olendit. Too oli nagu inimese üliveider koopia. Kõigest tooliljala pikkune maani habeme ja erksiniste silmadega olevus kandis punast valge servaga mütsi. Tema laial siilinahast vöö rippus tilluke nikerdistega kirves ja väike kotike. Ja ta lõhnas tugevalt šokolaadi järele.

Arthur kõhatas hääle puhtaks ja küsis: „Kes sa oled? Mina sind küll siinkandis näinud pole.”

Kõnetatu võpatas ja pöördus järsult ümber.

„M-minä olen päkapikk, herra. Mina tulen Lappi... Lappimaalt,” ütles mehike sõnu valides.

„Kas sa just saabusid? Või oled siin juba ammu, aga ma pole sind lihtsalt näinud?” usutles kass edasi.

„Mind saatis siia päkapikkude... hallitus,” vastas päkapikk kohmakalt.

„Hallitus?” imestas Arthur.

„Minä ei tea, kuidas hallitus viro keeles on,” lausus päkapikk murelikult. „Minä tütötän siin iga päiv, aga seekord tulin ... mmm... hallituse käsul varem vaatama, kui paljon häid lapsi ka on.”

„Ah nii. Aga milles su töö seisneb?” päris Arthur nüüd juba päris huvitatult.

„Meie – päkapikud – viime headele lastele maiustusi sussi sisse.”

„Sussi sisse? Kas neil pole sussid mitte jalas?”

„Ei-ei! Meie teeme seda öösel.”

„Kas iga päev?” küsis Arthur.

„Ei. Meie teeme seda neli sunnuntai... pühapäeva enne jõulua.”

„Siis pole teie töö häda midagi!” mõmises Arthur, unistades, et talgi oleks oma väike suss, kust ta leiaks igal hommikul enne jõululaupäeva natuke kala või pasteeti...

„Jo-joo. Meie oleme rahul, aga kui peame Viromaale minema, siis on viro keelega natuke kitsas,” nentis päkapikk.

„Aga mina saan sinust väga hästi aru,” lohutas kass päkapikku.

„Kiitos!”

„Mida sa ütlesid?” ei saanud Arthur aru.

„Ei, ei midagi,” ütles päkapikk ja vahetas teemat: „Kas sind kodus ei oodata? Homme ju jõululaupäiv!”

Siis meenus Arthurile, et täna pidid tema perenaise lapsed ja lapselapsed külla tulema. Jättes päkapikuga huvasti, lippas ta kodu poole, nii et lumetuisk taga.

„Ohoo! Kez zee kraabib zeal ukze taga? Oi Arthurikene! Za jõudsid juzt õigel ajal. Vaata, kez tulid!”

Arthur hüppas sisse ja värises mõnusast soojatundest. Talle hoovas vastu küpsekartuli ja kana lõhna. Ning täna oli perenaine teinud Kass Arthuri kooki.

Öösel oma pehmel padjakuhjal lamades ootas Arthur kärsitult järgmist päeva – jõululaupäeva.

MULLUSELT JÕULUTURU VÕISTLUSELT

VÄIKE LAMMAS

Üks väike lammas,
kel valutas hammas,
oli jõuluõhtul kurb,
sest et kinni oli jõluturg.
Temal kõik kingid aga puudu!
Ei! Nii need jõulud ei möödu!

Talle näidati kätte pood,
kuid seal oli tema jaoks liiga uus mood.
Tema tahtis näsida leiba
ja väikese sõbra leida.
Ja siis juhtus jõuluime –
väljas ei olnudki enam pime.
Lambal ei valutanud enam hammas
ja kadunud oli auk päkapiku soki kannas!

Mattias Pettai
Tallinna Lepistiku Lasteaed-Algkoolist

JÕULUD K-GA

Kodus küünlad kuuseladvas,
kandikul ka kanapraad.
Kannatlikult kõik koos kambas,
kuule: keegi koputab.
Kallis kaugel külaline,
kas ka kõht koriseb?
Kapsast, kooki, keedumune
kõhutäiteks keetsime.
Kuula, kuidas kauniilt kõlab
kodukootud koorilaul.
Kambris „Kaerajaan“ ka kajab,
kargab Karin, kargab Kaur.
Karbikesed kõrges kuhjas
kuuse kõrval kingimäes.
Kingituse krahmas keegi
kaugel külalise käest.
Kui kõigil kõhud kommist kummis,
külaline koju kõnnib

Merili Kärk
Tallinna Saksa Gümnaasiumist

PIPARKOOGI REVOLUTSIOON

Olen hea, lihtne mees,
hea on olla telku ees.
Rahu – rahu, ainult rahu,
minu elu sisse mahub.

Aga siis, kui saabub aeg,
hästi tore jõuluaeg,
tuleb mulle sisse tuhin,
piparkooke teha vuhin.

Sada piparkoogimeest
küpseb köögis ahju sees.
Valged mütsid, kuldsed püksid,
see tõeline armee.

Kutid üles rivistan,
joondu – valvel kamandan.
Piparkoogist meestega,
tõsist võitlust alustan.

Pärast rasket lahingut,
puhkan vaikselt telku ees.
Kõht on täis ja meel on hea,
rahu, rahu, ainult rahu!

Villem Tõnissoo
Rocca al Mare Koolist

JÕULUIME

Jõulude ajal ei ole pime,
siis sünnib jõuluime.

Jõuluküünalde sära,
viib kõik muremõtted ära.

Jõuluajal ununeb masu,
inimeste mõtteist kaob omakasu.

Jõulude ajal pahad on head,
head andestavad pahade vead.

Merit Tamre
Tallinna Saksa Gümnaasiumist

KÜSIMUSED...

Detsembrikuu on täis muinasjuttu,
õhtul kui heidame tuttu.
Krabin käib kardina taga,
päkapikud ei maga.

Kas olid usin või lohe?
Kirja panevad kohe –
loendavad miinuseid ja plusse,
imetlevad su susse.

On nad rõõmsad või kurvad?
On neil põse peal karvad?
Või hoopis ülemeelikud,
seljas punased seelikud.

Saaks ükskord selgus majja!
Kas teevad vaid vanemad nalja?
Või on tõde see,
et päkapikuks on mees.

Karl Jaanus Jaanus
Jakob Westholmi Gümnaasiumist

SOKI JÕULUSOOV

Jõulusokk ripub kamina peal
ja ootab seal
üht tillukest meest,
kes siia on teel...
Ja kui saabub õhtu,
komm täitmas on kõhtu,
aga sokil on soov
olla teistega koos.

Jälle on õõ, sajab lund,
sokil taas pole und –
ootab sõpra ta seal
üksi kamina peal.

Siis saabub jõuluõõ
ja rõõmsaks saab sokk,
sest ta kõrval hea sõber – teine
sokk.

Küll lobisevad seal
kahekesi kamina peal!

Roland Liive
Rocca al Mare Koolist

TALV

Esimene lumi
ja esimene tuisk.
Esimene kelk
ja esimene uisk.

Esimene jää
ja esimene sõit.
Esimene kukkumine,
esimene võit.

See ongi see talv,
mis lõpmata lahe.
Kuid samas ka külm
ja lõpmata jahe.

Crislyn Kaarepere
Nõmme Põhikoolist

TÄHEKE

Kui ma usun väheke,
särab jõulutäheke.

Vaatab alla kuldne kuu,
kas on ehteis jõulupuu.

Päkapikud, jõulumees.
Põhjaõder saani ees.

Tähekene näitab teed,
kus neid ootab väike
mees.

Meelis Niinepuu-Kiik
Jakob Westholmi Gümnaasiumist

Klassiekskursioon ja rahvuslik aare

Kalevipoja lapselapse lugu

Mirjam Leesalu Vörust

„Linda-Mari, Aveli! Olge ometi tasem!” käratas klassijuhataja Siil. Söitsime tagasi kodu poole ja kuulasime iPod-ist muusikat. Laulsime kaasa oma lemmiklugu ja õpetaja Helle Siili meelest fännasime seda liiga kõvasti, kuigi kuulasime läbi kõrvaklappide.

Buss kolistas rõõmsalt läbi Lapimaa ilusa tundra, kuid hoog jäi aina väiksemaks, kuni kogu kupatus jäi lihtsalt seisma ühe hosteli reklaamtahvli juures. „Ei

noh, kena. Buss enam ei sõida,” ütles bussijuht. Olivia läks bussijuhi juurde ja sõnas: „Arvan, et ma suudan aidata.” Bussijuht vaatas kleenukesele plikatirtsule otsa ja vastas: ”Päh! Sinusugune tirts küll ei suuda suurt bussi parandada. Selleks läheb vaja ikkagi kogunud ja tugevat töömeest. Nagu mina!”

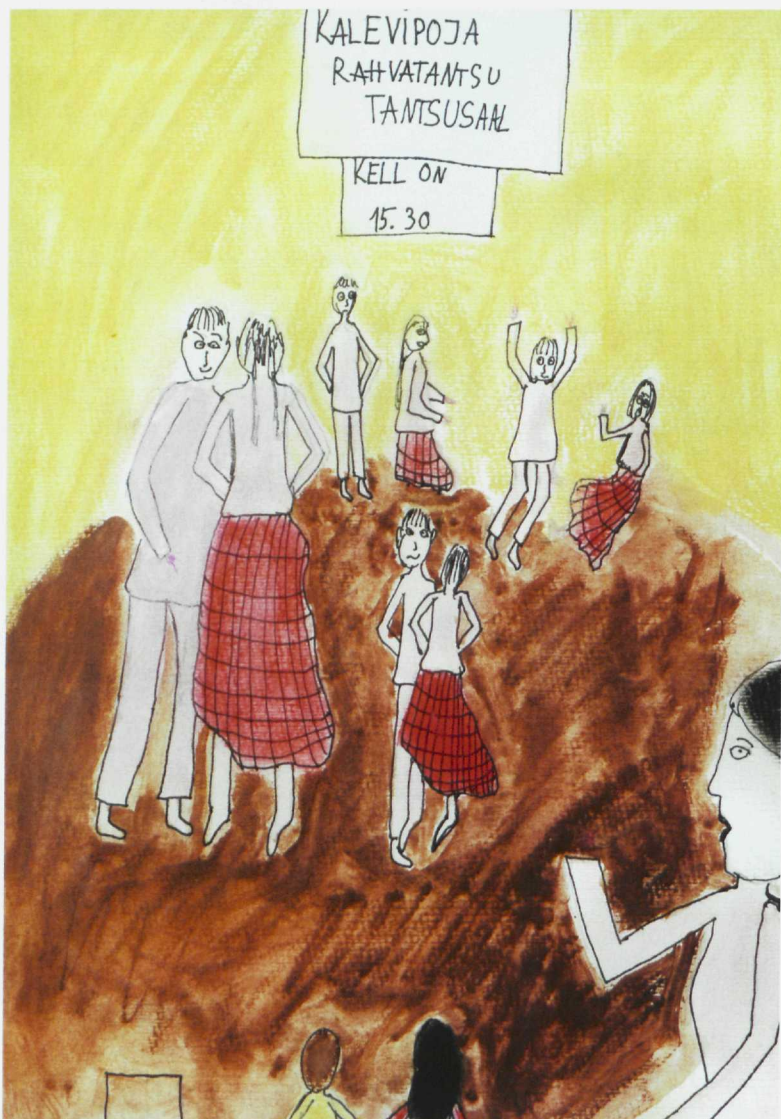
Olivia kummardus üle bussijuhi õlleköhu armatuur- lauda vaatama. Kõik tundus korras olevat. „Vaatame kütusepaaki,” kostis Olivia kampsunivarrukaid üles

kerides. Ta astus kargesse talvapäeva ja bussijuht läks torisedes järele. Selgus, et tüdruku kahtlused pidasid paika – kütust polnud tõepoolest. Poisid kogunesid Olivia ümber, vahtides teda nagu ilmaimet.

„Sa pagana siga!” söimas bussijuht üsna valjuhäälselt ja tagus raevukalt armatuur- lauda. Kütusenäidukil oli sellest ükskõik, tema järgi võis sõita kas või maailma lõppu. Olivia uuris, pomises midagi ühendusest ja sehkendas traatide rägastikus. „See on mul geenides,” poetas Olevipoja lapselaps moka otsast.

Kaardilt otsiti üles lähim bensujaam ja klassijuhataja arvas, et just mina ja Kaarel oleme diisli toomise jaoks need õiged inimesed. Mu vanaisa Kalevipoeg tassis Peipsi tagant laudu, mis siis minul see paar kanistrit kütust tuua pole. Pugesime oma talvejope- desse ning hakkasime juba minema, kui Aveli ja Sulev pakkusid end kaasa. Olivia kutsusime ise kampa, sest Aveli ei tahtnud ilma oma pinginaabri ja parima sõbrata teele minna. Ülejäänud bussirahvas võttis kompsud kaasa ja suundus hostelisse.

Poole tee peal märkasime metsa vahel üht väikest maja ja kuna kõigil olidki sõrmede asemel juba jääkuubikud, siis mõtlesime, et miks ka mitte. Majas on kindlasti lahke pererahvas. Sumasime läbi paksu lume ja jõudsime kenale teerajale.

„TIRRRRR!” kõlas uksekell. Sammud tulid ukse suunas. Link vajus alla ja uks avanes. Meile vaatas vastu sooja naeratusena noormees, kes oli meist mõned aastad vanem. Näis umbes kakskümmend. „Hei, lapset! Mitäs nyt?” kostis noormehe rõõmus hää. Olime juba unustanud, et tegemist on Soome Vabariigiga! Müksasin Kaarlit ja sosistasin: „Noh, tarkpea, sinu etteaste!” Kaarel päästis meid hädast välja, rääkides hiilgavalt soome keelt, nende pere oli mitu aastat Soomes elanud. Saime sisse käsi-jalgu soojendama ning Kaarel rääkis meie loo ära. Samal ajal märkas, kuidas Olivia ja Aveli omavahel midagi sosistavad.

Küsisin neilt, milles asi, ning lõpuks märkas, ka mina vitriinkapis seisvat iidse välimusega raamatut, mis oli kettidega seina külge kinnitatud. Raamat tundus olevat sajandeid vana, see oli kirjutatud hirmus vanaaegses kirjas, millest oli raske aru saada.

Tänu Kaarlile selgus, et noormees on kunagise kuulsa Lapi targa järeltulija ja seda raamatut on pärandatud nende suguvõsas põlvest põlve, kuigi lugeda ei oska seda enam keegi. Noormehe nimi oli Antti ja me saime tuttavaks ka tema noorema venna Mattiga. Meilt küsiti, kas teame midagi Kalevipoja kohta ja ma vastasin, et mina tean temast nii mõndagi. Ta oli ju mu vanaisa. Kohe oli ka teada, kust see raamat pärit oli.

Lahkusime majast ja tänasime Anttit külalislahkuse eest. Läksime bensiinijaama. Saime diisli kätte ja sammusime tagasi bussi poole.

Jõudsime hostelisse ja otsisime endale vabad narid. Öösel ei saanud mina, Olivia ega Aveli magada. „Linda! Linda!” sosistas keegi.

„Mhh? Mida? Kes sa oled?” sosistasin vastu.

„Aveli olen. Mulle ei anna see raamat rahu. Ma ei saa isegi magada,” vastas Aveli.

„Ma tean. Mul on samamoodi,” kostis Olivia sosinal.

„Kuulge, lähme toome selle raamatu siis ära,” ütlesin teistele nüüd juba poolsosinal.

„Aga kuidas sa mõtled seda teha? See on ju täiesti võimatu. Ja kurjavaimu kaugel on too maja ju ka,” ei võtnud Olivia pea minu loogikat.

„See on väga lihtne. Me teeme selle raamatu koopia, vahetame originaali koopiaga ära ja toome originaali tagasi,” ütles Aveli.

„Kuidas me selle koopia sul siin teeme? Me ei mäleta ju täpselt, kuidas see raamat välja nägi,” nägin mina plaanis suurt haigutavat auku.

„Sul pole vaja muretseda, sest ma tegin raamatust oma telefoniga pildi,” ütles Aveli kavalalt.

„Õnneks! Muidu ei saaks me ealeski raamatut tagasi,” ütles Olivia, sammus kööki ja hakkas otsima raamatukoopia tegemise jaoks vajalikke asju.

Hakkasime pildi järgi koopiat tegema. Lõpptulemus tuli üpris usutav ning kõigest mõne tunniga olime valmis minema.

„Äkki võtaks igaks juhuks poisid ka kaasa... Juhuks, kui me hätta satume,” hädaldas Olivia.

„Ah, mis seal ikka. Võtame poisid siis kaasa, kui meil nende abi nii väga vaja on,” ütlesin ma selle peale ja läksin poisse üles äratama.

Sulev oli kohe valmis rusikaga äsama ning kui ta mõistis, et ma polegi kuri põhjapõder tema unenäost, siis rahunes ta maha ja äratas Kaarli ka üles.

Kogunesime viiekesi bussi juurde ja vaatasime, et kõik oleks korras. Kontroll tehtud, asusime teele ning ei läinudki palju aega, kui olime juba kohal.

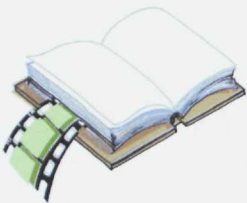
Murdsime majja sisse. Ketid olid aja jooksul vist hapraks kulunud, katkesid mu rapsamise peale kergelt ja Sulev vahetas raamatud omavahel ära. Olivia kinnitas ketid uuesti seina külge. KLIRRRR! Kostis klaasiklirinat. Sulev oskas originaalraamatuga vehkides vitriinkapi klaasist ukse ära lõhkuda ja juba oli kuulda, kuidas keegi tuleb. Pikemalt mõtlemata tirisin raamatu Sulevi käest ära ja viskasin selle Avelile või Oliviale. Ma ei näinud täpselt, kumb neist imestunud näoga mulle otsa vaatas. Karjusin teistele: „JOOKSKE!”, kuid Sulev jäi paigale ega mõelnudki end liigutada. Olivia, Aveli ja Kaarel ei lasknud endale seda kaks korda öelda ja juba olidki nad läinud. Tupp astus Antti, vaatas vitriini ja hõikas Mattile: „Kirja on onneksi tallella.” Minu vastu astus Matti, küsides: „Luu-letko tosiaan, että voisit taistella minua vastaan? Voi typerä pieni tyttö!” Polnud ma midagi väike. Üpris pikk olin oma ea kohta ja tugev ka.

Pääsesime põgenema, jõudsime teistele järele ning kõndisime koos tagasi hostelisse. Juubeldasime hullupööra, ilma et kõik tehtu oleks meile päralt jõudnud. Majas pakkisime osa minu asjadest Olivia spordikotti ja raamatu võtsin enda reisikohvrissi hoiule.

Ülejäänud reis tagasi koju läks sujuvalt ja igasuguste viperusteta. Rääkisime klassijuhataja Siilile kõik ära ja tema oligi see, kes tõestas oma teadmistega ajaloolise kirjaviisi alalt, et see raamat oli tõepoolest vana Kalevi enda käega kirjutatud. Tõeline rahvuslik aare!

Vana Kalevi tarkuste raamat sai turvalise koha muuseumis. Natuke jäi hing kripeldama, sest õpetaja Siil vangutas pead – ei oskavat ikka meie pere välismaal viisakalt käituda, kui head meie plaanid ka poleks. Eks ma siis püüan paari järgmise aasta jooksul ennast parandada.

Jõulumehhe kingikotti

Kui jõuluvana juhtumisi küsib, mis raamatuid tuleks kingipakki panna, siis ehk annad talle Järjehoidja-lehekülge lugeda? Raamatupoes läheb silme ees kirjuks, sestap töid kirjastajad meile tutvustamiseks oma uudisteosid.

Noorele seltskonnalõvile

Kes ootab raamatult abi oma vaba aja sisustamiseks, sellele kulub marjaks ära kirjastuse **Varrak** avaldatud paks korralikult illustreeritud käsiraamat „**Mis ja kuidas?**“, milles **John Woodward** koos paljude kaasautoritega õpetab igasuguseid vahvaid asju, mida igavuse peletamiseks nii ühiselt kui üksipäini ette võtta ja uurida. Siin on nii toa- kui ka õuemänge, vigurtempe, mustkunsti, toiduretsepte, meisterdamist, matkatarkusi ja muud. Raamatu sabas on veel väheke rabavaid fakte, millega seltskonda üllatada: ega ikka igaüks ei tea, et prille kanti esimest korda Itaalias arvatavasti aastal 1285, et Liibüa on maailma ainuke riik, kus on ühevärviline (roheline) lipp ja et Jaapanis on 19 miljonit lemmikloomaa – neid olla seal, muide, rohkem kui alla 15aastasi lapsil!

Õnnelik uudis õnnetute lugude sõpradele

Lemony Snicketi õnnetute lugude sari edeneb jõudsasti – nüüdseks on eesti keelde jõudnud juba kaheksas raamat – „**Hirmuhaigla**“.

Kirjastuse **Draakon & Kuu** avaldatavas sarjas jätkavad Snicketi sõprade vanad tuttavad Violet, Klaus ja Sunny Baudelaire oma teekonda, püüdes leida salapärasel kombel kadunud sõpru. Nagu eelmised osad, on seegi raamat täis ohtlikke olukordi, kuid kes vähegi põnevusfilme vaadanud, see taipab, et midagi väga verdtrahvatavat ei saa juhtuda, kuigi... Jah, saatliku krahv Olafi käsilased rõõvivad nutika Violeti ning üritavad kõiki kolme last tappa. Hirmuhaigla, selge see! Piisab ühest lõigust, mõistmaks, et arstiks maskeerunud Esmé valge kitli all tuksub öela kurjategija tige süda...

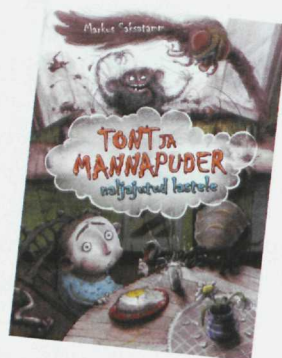

*

„Nad panid selle sõnakuulmatu orvu juba narkoosi alla,“ ütles Esmé, „nii et teie, daamid, peate vaid tema palatisse minema ja ta operatsioonisaali viima. Mina katsun selle luriseva ninaga raamatukoi ja hiigelhambulise rumala tita üles leida. Mattathias lubab mul valida, kumma ma neist ellu jätan, et härra Poe' käest varandus sisse nõuda, ja kumma ma lõhki võin kiskuda.“

Mannapudrust tulnukateni

Kas mannapudru üle sobib nalja visata? Kas jonnakat naabritädi on võimalik ümber kasvatada? Neile ja veel paljudele küsimustele oskab vastata noor kirjanik **Markus Saksatamm**, kelle juturaamat „**Tont ja mannapuder**“ sobib lugemiseks nii mudilastele kui ka koolilastele. Mõnusad pildid on juttude juurde joonistanud **Madis Hollo**, raamatu kirjastajaks on **Tänapäev**. Raamat sisaldab just paraja pikkusega lugusid, mida võib väikele-vennale unejutuks lugeda ja mis küllap sind ennastki vahel naerma ajavad. Tegelasid on raamatus rohkesti – nii rotte kui roboteid, nii piparkooke kui karusid. Üks neist käis isegi pangas eurosid tahmas!

*

Kui karu pankas sisenes, võttis maad kohkunud vaikus. Ent teller kogus end siiski kiiresti ning küsis: „Millega saan teile kasulik olla, härra karu?“

„Ma tuln kroone eurodeks vahetama,“ teatas karu.

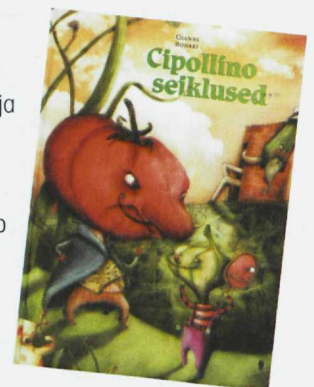
„Ja kui suur raha teil on?“

„Ei tea,“ tunnistas karu häbelikult.

Sibul on ka inimene!

Gianni Rodari (1920 – 1980) on üks kuulsaimatest itaalia lastekirjanikest, ja „**Cipollino seiklused**“ omakorda üks Rodari armastatuimatest raamatutest. Selle raamatu eelmisi trükke lugesid juba teie vanaisad-vanaemad ja küllap kuulasid isad-emad kuuldemängugi, mis pajatas väikese sibulapoisi seiklustest. Uustrükil, mille tegi kirjastus **Tänapäev**, on **Manuela Santini** ilusad illustratsioonid.

Cipollino tähendab itaalia keeles sibulakest, ning lisaks peategelasele seikleb raamatus veel rohkesti aed- ja puuviljanimelisi tegelasi: tegus meister Viinamarjake, hädine vanataat Kõrvits, õel rüütel Tomat, krahvinnad Kirsid oma lapselapse

Kirsikesega... Põnevaid olukordi ja võitlusi on raamatus riburada üksteise otsa, ning Cipollino, kes seab eesmärgiks oma süütult vangistatud isa Cipollone päästmise, tekitab aina ärevaid olukordi, sest talle meeldib rikastele ja juhmidele juurviljabossidele vingerpussu mängida.

*

Vahepeal olid valvurid leidnud Maasika pisarais. Teenija oli endal põlle lõhki läristanud ja nägu küünistanud, et valvureid uskuma panna, nagu oleksid talle röövlid kallale tunginud.

„Mis suunas nad põgenesid?“ küsisid valvurid lõõsitudes.

„Sinnapoole,“ vastas Maasikas külafeele osutades.

Valvurid tormasid sinna. Nad tegid kaks või kolm tiiru ümber küla ja arreteerisid ühe kassi, tolle ägedast protestist hoolimata.

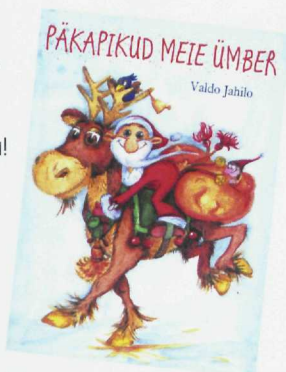
„Siin on vaba maa,“ näugus Kass pahaselt. „Teil pole õigust mind arreteerida. Ja pealegi ilmusite just sel silmapilgul, kui hiir, keda ma paar tundi olin varitsenud, oli parajasti otsustanud oma peiduurkast välja tulla.“

„Vanglas on teil aega hiiri oma meele järgi püüda,“ vastas valvurite pealik.

Päkapikud praegu ei pikuta!

On saabunud aeg, kus päkapikud vaatavad meile vastu nii poeakendelt, plakatitelt kui ka raamaturiiulilt. Ei neile anta aega atra seada: kui on jõulud, siis ikka koos päkapikkudega! Kirjastuselt **Tammeraamat** ilmunud **Valdo Jahilo „Päkapikud meie ümber“** pajatab rohketest pisiolevustest, keda paljud inimesed lihtsalt ei oska märgata. Ja muidugi ei anna enamjagu päkapikkudest ennast kergelt näole ka. Kuid Kallipikku või Kommikallurit tahaks vist enamjagu lastest kohata! Raamatust saad teada, et igal päkapikul on meie elus oma koht. Vaatame, mida teeb näiteks Ilupikk. Autor pajatab: „Ilupika kontoris ei saa keegi päris täpselt aru, kus algab tema töö ja lõpeb lõbu või vastupidi. Ilupikk proovib kingitusi, mida jõuluvana väikestele tüdrukutiirtsudele laiali hakkab vedama. Patsikummid, lakk-kingad, satsikleidid, kiviga sõrmused – kõik need ja rohkesti muud nipet-näpet peab ta selga, jalga ning sõrme pistma. Et veenduda, kas nood ikka ilu-ilusad välja näevad ja rohkesti rõõmu valmistavad.“

Nii et olge julged, tüdrukud: ilupikud panevad teile paki sisse ainult neid iluasju, mille nad on proovimise teel kinkimiskõlblikuks tunnistanud. **Kirsti Jahilo** joonistuste abil saab lugeja teada, mismoodi kõik need nummad pisiolevused välja näevad. Et kui mõni tänaval vastu tuleb, siis teate, kes ta on...

Põnev noortejutustus vanemale õele või vennale

„Sõnumitooja“ on juba noore Austraalia kirjaniku **Markus Zusaki** teine raamat, mis kirjastuse **Draakon&Kuu** kaudu on eesti lugejateni jõudnud – eelmine oli mitme auhinnaga pärjatud „Raamatuvaras“. „Sõnumitooja“ peategelaseks on noor taksojuht Ed, kes leiab mängukaardi, millega antakse talle kummalise sõnumitooja kohustused. Need ootamatud kohustused toovad Edile rohkesti sekeldusi – põnevust, armastust ja ka üksjagu vägivaldseid sündmusi, nii et tegelikult ei soovitakski seda raamatut alla 12aastastele lugejatele enne uinumist lugemiseks. Kuid veidi vanematele raamatusõpradele – eriti küllap noormeestele – sobib telliskivi mahuga põnevusjutt nagu rusikas silmaauku. (Kes loeb, see näeb, et Ed silmaaugud said kangelase pahameeleks nii mõndagi rusikat tunda. Mis parata – selline on see põneviku kangelase elu!)

Suur kullateradega jõulualbum

TEA Kirjastus rõõmustas kuldraamatute sarja sõpru uue paksu kogumikuga. „**Eesti jõulusalmlide ja -juttude kuldraamatu**“ kokkupanemisega tähistas oma suurt sünnipäeva lastekirjanik **Olivia Saar**.

Kogumikus leidub aga selliseidki luuletusi, mis olid juba kirjaniku lapsepõlves saanud eesti lastele nii omaseks, et paljude värsside autoreidki enam ei mäletatud. Võib-olla ei tea Sinu vanaemagi, et „Tiliseb aisakell“ pole rahvalaul, vaid J. Oro luuletus? Suures jõulualbumis võib klassikute kõrval leida ka peaaegu kõigi kaasaegsete eesti lastekirjanike kirjatükke ja ka illustraatoreid on õige mitu, lausa A-st Ü-ni: alates Valdek Alberist ja lõpetades Ülle Meisteriga. Pikki ja lühikesi, lõbusaid ja mõtlikke jõulusalme ning jõuluteemalisi jutte on kogumikus kolmesaja lehekülje jagu, nii et hakka aga kohe lugema, muidu ei jõua koolivaheaja lõpukski raamatule ringi peale teha!

Katrina Piven Tallinna Kesklinna Vene Gümnaasiumist

JÕULUD

On ilus ja valge kõik mets ja maa,
nüüd jõulumees saaniga sõita saab.
Mis sest, et juba päris suured oleme,
kõik kuuse alla kokku tuleme.

Me lubame ka edaspidi olla head,
Sa, jõulumees, vaid paita meil pead.
Lisaks paile me ootame kinke ka –
ega kingita jõuluaeg minna saa.

Sind ootavad alati sajad silmapaarid,
ka vanemad proudad ja vaarid.
Tule ometigi ruttu-ruttu –
väikevend jäi juba kuuse alla tuttu.

Gert Gregor Källo Tallinna Saksa Gümnaasiumist

JÕULUSOOVID FACEBOOK´IS

Siis, kui jõulud ukse ees,
murest murtud jõulumees
ei saa kätte *e-maille*,
mis on teele pandud eile.

Ei näe laste jõulusoove,
kuhu saata kingikoorem.
Äkki sähvis mõte peas:
Olemas on *Facebook* hea!

Sinna oma konto tegi,
mida igaüks siis nägi.
Kingisoove tuli sadu,
jõuluvana töösse kadus.

Jõuluõhtul, tule valgel,
lastel punetamas palged.
Varsti meie ukse taga
oli armas jõuluvana.

Kirke Vaino Nõmme Põhikoolist

JÕULUDENI NÄDAL-KAKS

Jõuludeni nädal-kaks,
jõuluvana ikka paks.
Tal on vaja kohe trenni,
et saaks jõuluks keha trimmi.

Aga ta sööb JõuluMac´is
liiga palju verikäkki,
jõuluvanal kõht nii täis,
et ta halb nüüd välja näis.

Jõuluvana läks siis trenni,
jõuluks saigi keha trimmi.
Nüüd ta mahtus korstna-auku,
alla kukkus, tegi pauku.

Tuli ahjust välja ta
kingitusi jagama.

Henri Mähar Viluste Põhikoolist

PÄKAPIKUD AKNA TAGA

Juba päkapikud akna taga,
ära sa neid maha maga!
Aknale sa pane kummik –
hommikul seal kommihunnik.

Triin Rammo Viluste Põhikoolist

JÕULUMEHE ROKK

Jõulumees tõi kingiks klaasi,
vastu sai ta minult plaadi.
Plaadilt ta siis kuulas rokki,
põhjapõder lõi galoppi.

Hugo Ilmar Jõgi Tallinna Saksa Gümnaasiumist

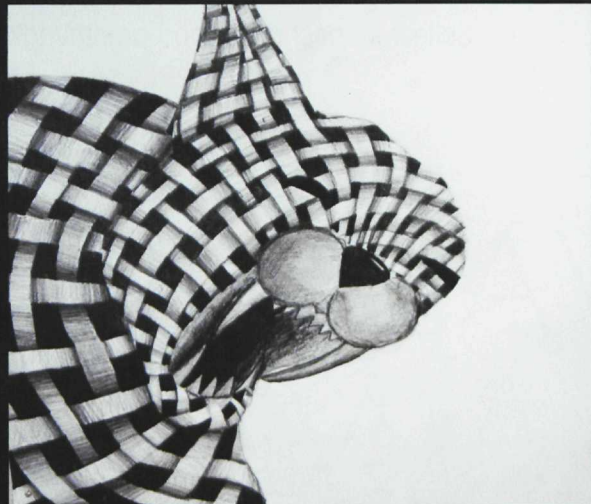
KUNSTIKAMBER KIKS NÄITUSELT

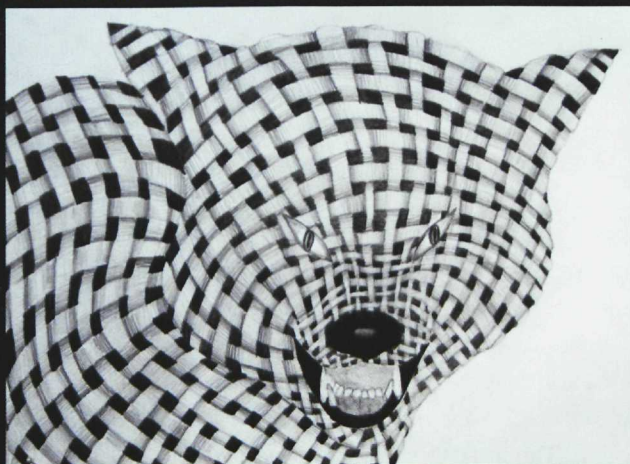
GALERII

Kirsi Rannamäe

Kirsi Rannamäe

Merli Viigimäe

Merli Viigimäe

Anett Laansalu

Sebastian Danilson

„Valguse värviline maailm“ on jätkujutt, mis heidab valgust valgusele. Valgus on meie jaoks tavaline asi. Kuid mis see tõeliselt on? Kust on see pärit? Kuidas see meieni jõuab? Miks me seda näeme? Kas näeme me seda samamoodi nagu lind, kass või ämblik? Kas saame valgusega reisida nagu lennukiga? Kas saame seda pista kotti nagu herneid? Mis on kiirem – kas valgus või mõte? Kas on olemas pime valgus? Sellest kõigest need lood pajatavadki.

VALGUSE VÄRVILINE MAAILM

Tiit Kändler, teaduskirjanik

Oma silm on pea kuningas

Kui on olemas valgus, siis varem või hiljem tekib maailma ka silm, mis seda valgust näeb. See lause on õige, kuid ainult osaliselt. Õigem oleks ütelda, et elusolendid, kui nad kord juba tekkisid, saavutasid suurema edu, kui nad õppisid tajuma valgust. Selleks ei pea olema ilmtingimata silm, mis valgust tajub. Paljud lihtsad loomad tunnevad valguse ära, kuid kõige algelisemal moel. Nad kas liiguvad valguse poole või sellest eemale, sõltuvalt nende eluviisist. Nad ei näe maailmast pilti nagu meie, nad ainuüksi tunnetavad valgust oma keha mingi osaga.

Kuid silm on ikkagi see A ja O, algus ja ots, mille elu areng on valguse tajumiseks maailma tekitanud.

Tehnika keeles võime ütelda, et inimese silm on keeruline optiline süsteem, mis kogub valgust, reguleerib selle eredust muutuva läbimõõduga diafragma – silmaava ehk pupilli abil, koondab selle kohanduva läätsesega ja moodustab kujutise. See kujutis muudetakse elektrilisteks signaalideks ja need saadetakse optiliste närvikiudude kaudu ajusse, kus luuakse pilt, mille kohta me ütleme: me näeme seda ja teist.

Kõlab nagu moodsa kaamera kirjeldus. Kuigi moodne fotokaamera on ehitatud silma eeskujul, mitte vastu-

pidi. Teadlased ja muud mõtlejad on tuliselt vaielnud selle üle, kuidas ikka oli võimalik, et silm arenes välja loodusliku arengu ehk evolutsiooni käigus pika, isendi eluea kohta võrreldes väga pika aja jooksul. Kas ei ole nõnda, et silm kas näeb või ei näe, ja pidi siis tekkima hopsti! Tähendab, et keegi pidi selle looma.

Kuid nõnda see siiski ei olnud. Küllap sai nägemine alguse valgustundlikest närvirakkudest. Mille kogukond siis üha tundlikumaks, täpsemaks ja tegusemaks arenes. On põhjust arvata, et silm arenes välja elusolendite arengu käigus õige mitu korda ja iseseisvalt. Sajast loomaliigist tervelt 96 võivad olla rahul, et neil on keerulised silmad – ja neid silmi loetakse kokku kümme erinevat liiki.

Esimesed eelsilmad arenesid 600 miljoni aasta eest geoloogilisel ajastul, mida nimetatakse Kambriumi ajastuks, mil loomaliikide arv kasvas järsult. Seda järsku kasvu nimetatakse Kambriumi plahvatuseks, ja just tol ajal arenesid välja kõikmõeldavad kehaplaanid, mida me praegu Maa elusolendite seas näha võime. Silm arenes edasi väga kiiresti, juba 60 miljoni aastaga ehk siis 540 miljoni aasta eest olid platsis silmad, mis oma põhimõttelt sarnanesid inimese silmaga.

Silm peab kõike silmas

Inimese silm on kokkukasvanud kaheosaline organ. Väiksema esiosa ehk sarvkesta osa kõverusraadius on 8 millimeetrit. Suurem osa ehk klaaskeha moodustab viis kuuendikku silmast ning selle kera raadius on 12 millimeetrit. Silmale annab värvi vikerkest ehk iiris, silma pääseva valguse hulka reguleerib pupill, mis tundub põhjatumustana.

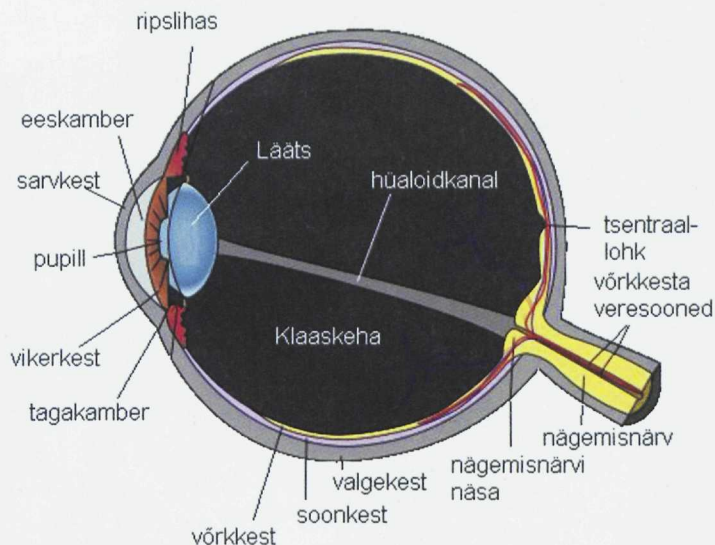
Vastsündinul kasvab silmamuna väga kiiresti, kiiremini kui teised organid. On vaja näha, ja kähku – nii on kolmeaastase lapse silm juba peaaegu sama suur kui täiskasvanul, 13aastase silmamuna on juba täiesti küps. Sellepärast tunduvadki väikelaste silmad nõnda suured ja armsad. Eri inimeste silmamuna läbimõõt erineb üksteisest väga vähe, vaid paari millimeetri võrra.

Läätse ja sarvkesta vahel on vesine vedelik, mis kaitseb läätse ja pakub õige rõhu ning laseb läbi toitaineid. Lääts ja võrkkesta vahel klaaskehas on geel, läbipaistev ja värvitu želatiin, milles pole veresooni, küll aga mõned üksikud, ent tähtsad rakud, mille ülesandeks on koristada ära juhuslik praht nägemisvälja eest. Vett on selles geelis peaaegu 99 protsenti – kui sarvkestas on vett vaid kolmveerandi jagu. Kuid puhtast veest on see kaks kuni neli korda viskoossem ning selle murdumisnäitaja on veest veidi suurem.

Kõige peenem asi silmas on lääts. See sentimeetrise läbimõõduga nelja millimeetri paksune organ suudab muuta oma kuju ja suurust, et meie ees olevast keskkonnast võrkkestale terav pilt koondada, aga ka kasvada kogu inimese elu jooksul. Silmaläätse kuju muudavad erilised lihased, läätse murdumisnäitaja aga on suurem kui veel, kuna läätses on hulganisti vees lahustavaid valke, mis ehitavad üles läätse koos hoidvad kiud.

Kuid kust teavad läätse lihased, millal tuleb kokku tõmbuda ja millal pikemaks venida? Selle ütleb neile ette meie aju. Alateadlikult püüame meie ees olevat pilti teravustada, ja selleks siis saadabki aju lihastele elektrilisi signaale, mis läätselihaste tööd juhivad. Kuid läätse kuju saab muuta ka tahtlikult – saame meie ees olevat pilti muuta udusemaks või teravamaks.

Inimese silma tagapõhjas on võrkkest, millel asuvad valgustundlikud närvirakud. Kui footonid satuvad läbi silmaava ehk pupilli selle taga olevasse läätse, siis koondab lääts need võrkkestale. Seal olevad valgustundlikud närvirakud tunnevad ära neile langeva valguse ereduse. Ja teised jälle söeluvad valgust valgusest välja kolm värvust – sinise, rohelise ja punase.

Ülejäänud töö jääb teha ajul.

Mida tugevam on valgus, seda enam footoneid nägemispigmentid neelavad ja seda suurem saab olema iga kolvikesse ergastus ning seda eredam tundub olevat valgus. Kuid üksainus kolvike ei tee muud, kui saadab vaid edasi oma ergastuse. Ühed kolvikesed tunnevad paremini sinist, teised rohelist, kolmandad punast valgust. Aju tunneb ära, millist liiki kolvikesest talle signaal saabus.

Silma võrkkestas on kolvikeste kõrval ka kepikesed. Need sisaldavad sellist värvainet ehk pigmenti, mis on kõige tundlikum rohelise värvi suhtes. Kuid kepikesed suudavad näha ka hämaruses. Värvusi kepikesed ei erista. Värvitundlikud kolvikesed hämaruses hästi ei näe ja see seletab, miks maailm tundub meile siis pigem hall kui värviline.

Võrkkest ei ole kõikjal ühtviisi tundlik. Meie nägemisvälja keskel on kõige teravamini nägev piirkond, kuhu me koondame pildi, kui seda tähelepanelikult vaatame. Võrkkestas on üks laik, mille kaudu informatsiooni kandvad närvid väljuvad – see on pimetähn. Kui valgus sinna langeb, meie seda ei näe.

Sulgege näiteks vasak silm ja vaadake tähelepanelikult otse millelegi. Siis liigutage näiteks pliiatsiotsa nägemisväljast väljapoole – äkitselt see kaob. Praktilisest rakendusest on teada vaid, et üks Prantsuse kuningas, kellele füsioloog seda nähtust tutvustas, lõbustanud end sellega, et vahtides ühele õukondlasele, lõikas teistel pead maha. Seansid olevat olnud pikad ja tüütud – kuid siiski paremad kui timuka kirve alla sattuda.

KÜHMNOKK-LUIK

Peep Veedla jutt ja fotod

„Valge nagu luik” tavatsetakse öelda inimese kohta, kelle ihu pole päikest näinud. Luiged on kogu aeg päikese käes, kui päike paistab, aga ikka valged. Valged nagu lumi. Lume tulekuks peaksid luiged küll rändlindudena meilt juba lahkunud olema, kuid kaugeltki mitte kõik kümnokkad ei lenda talveks soojematele aladele. Eestis talvituvate kümnokk-luikede arvukuseks hinnatakse, sõltuvalt talve karmusest, 5 000 – 15 000 lindu! Nii et mitte üksnes maad ei kata talvel valge vaip, vaid ka merelahtesid. Ainult et see merelahtede vaip ei ole ühtlaselt valge, vaid puna-mustade täpikestega. Kümnokk-luikedel on ilusad punased nokad, millel ilutsevad mustad kümnud peal!

Teisalt jällegi, paljude neid nokkasid ikka näha on lühikese talvepäeva jooksul, sest kümnokkad leiavad oma toidu merepõhjust, sirutades selleks oma pika kaela lahepõhja, vee peale jääb vaid tagumik püsti. Nii ongi talvine pilt kusagil luigelahel sagedasti selline, kus terve hulk püstiseid luigepesupid ning sekka ka natuke

õigetpidi iludusi. Iludus on ju kümnokk-luik sõna otseses mõttes. Niivõrd graatsilise kehaga ja samas nii suurt ja ilusa siluetiga teist lindu ikka pole küll! Isegi teist nii suurt lindu meil niikuinii pole, kümnokk-luik on suurim meie lindude hulgas, kaaludes kuni 14 kg. Ka läbirändajate seas pole suuremat, sest kümnokk-luik on suurimaid rändlindude kogu maailmas. Veelgi raskem lind lihtsalt ei saa pikkade vahemaade läbimisega hakkama.

Et aga see taimetoitlane sukelduda ei mõista, sobivadki talle elamiseks vaid sellised veekogud, mille sügavust pole üle pooleteise meetri. Sügavamale tema nokk ei küündi. Kui peaks karmil talvel sobivad lahesopid kinni külmuma, on nälj majas. Siis on hilja ka rändeteed ette võtta ning sellises olukorras on vaid kaks võimalust – kas näljasurm või aitavad inimesed lisatoiduga hädast välja. Paraku on inimesed harjunud veelinde saiaiga toitma, kuid mis toit see sai ikka on, sellega kaua vastu ei pea. Tõelist abi on inimesest juhul,

Niivõrd graatsilise kehaga ja samas nii suurt ja ilusa siluetiga teist lindu ikka pole küll! Isegi teist nii suurt lindu meil niikuinii pole, kühmnokk-luik on suurim meie lindude hulgas, kaaludes kuni 14 kg.

kui ta toidab luiki toitaineterikkama nokapoolisega, näiteks viljateradega või hakitud juur- või köögiviljaga. Aga inimeste abi peale oma talve üleelamist rajada oleks tuhandetel prisketel luikedel küll väga lühinägelik tegu, mõistlik oleks siiski soojematele aladele lennata. Kui seal miskipärast veekogudega peaks kitsaks minema, kannatab ka maismaal rohtu näksida. Vees ju tegelikult teeb ta sama tegevust, ainult et näksib seda „rohtu“, mis kasvab veekogu põhjas. Korraga suudab ta kuni 10 sekundit pead vee all hoida ja sealjuures vahetpidamata toituda. Ja toitu kulub nii suurel linnul palju, kuni 4 kg päevas! Vahel võib sattuda suhu ka pisikesi kalu, konni või putukaid, ega ta neidki välja sülitata, nii põhimõtteline taimetoitlane kühmnokk-luik ka ei ole.

Ega meie maa alati nii luikederikas polegi olnud kui praegu. Vanasti peeti kühmnokk-luiki lossitii-kidel ilu pärast. Alles veidi üle poole sajandi on kühmnokad meie looduslike linnuliikide nimekirjas, alates 1959. aastast. Ja nende arvukus on iga aastaga aina kasvanud. Olgugi et looduses nii suurel

linnul praktiliselt vaenlasi polegi, oli vanasti inimene luikedele parajaks nuhtluseks. Küll kütiti neid toiduks, küll valmistati luigenahast kasukaid ja isegi torupille. Sellepärast kühmnokad meilt kahekümnenda sajandi esimesel poolel mõneks ajaks välja suridki. Tänapäeval meil pigem imetletakse neid kauneid valgeid linde ja kellelgi ei tule pähegi neid küttime hakata. Ehkki ma ei välistaks, et siis, kui ikka arvukus liiga suureks läheb, kühmnokk-luiged ükskord uuesti jahilindude nimekirja ei võiks sattuda.

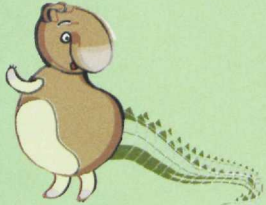
Kühmnokad on muidugi ise üpriski sõjakad linnud. Kui ikka vaja oma territooriumi või oma lapsi kaitsta, ei

löö nad risti ette kellegi ees. Ka mitte inimese ees, võõrast luigest rääkimata. Nii et luigepoegadest on mõistlik eemale hoida, olgu nad pealegi imearmsad sulepallikesed. Kühmnoka noka- või tiivahoop on liiga karm karistus selle ilusa hetke eest. Aga paraja distantsi pealt võib luigepere toimetamisi jälgida küll. Pere on neil ju tavaliselt päris suur, kuni kümne-üheteistkümmeliikmeline. Ja lapsed pole sugugi valged nagu isa-ema, vaid täitsa hallid, veel esimesel talvelgi noorkitena on nad halli värvi. Muinasjutust „Inetu pardipoeg“ teame, kuidas pardiperes kasvanud luigepoega esialgu inetuks peeti, kuidas aga pärast tema ilu ei jõutud ära kiita. Ka muinasjutus Tsaar Saltaanist on positiivseks tegelaseks luik, aga seekord on luige kujul

tegemist hoopis nõjutud kauni neitsiga, kes muinasjutus võluvõimeid omades vürst Gvidoni aitab. Luikneitsid eesti mütoloogias tähtsat osa ei mängi, sagedamini esineb neid aga lisaks venelastele ka germaanlaste mütoloogias. Selliseid luikneitside lugusid tuntakse kogu Euroopas ja Aasias.

Aga tulles reaalsusse tagasi, on just jõulukuul paras aeg võtta ette jalutuskäik mere äärde, et vaadata, kas ka tänava on jäänud meie lühikesi talvapäevi kaunistama mõni imekena muinasjutuline kühmnokk-luik. Luigeõnne!

JÕESIGA JÕULUDE EEL EI MURETSE

Aleksei Turovski

Kas teate, kuidas kodusiga oma vallatuid lapsi manitseb?

„Kuulge, pörsad, kui te kohe oma tembutamist ei lõpetate, siis tulevad jõulud!”

Lääne-Aafrika jõesigu kodunotsude jõulueelsed mured ei morjenda – nemad on lustakad ja atsakad kogu aeg, olgu siis jõulud või jaanipäev. Kalendrit nad ei tunne, aga maiustavad meelsasti alati. Nad armastavad tõrusid, aga limpsavad keelt ka siis, kui neile puuvilju, marju ja kas või natuke juustu pakutakse. Kui tulete Tallinna Loomaaeda, siis võite ise veenduda selles, kui mõnusasti kolm apelsinikarva jõeseaplikat veedavad oma esimesi jõulusid

Perekonnanimeks võiks meie zoo jõesigadel olla Tsitrus, sest (ilmselt oma apelsinivärvi kerede tõttu) said nad eesnimedeks **Limona, Mandarina ja Greibi**.

Meie loomaaeda saabusid jõeseaneid varasuvel. Enne neid elas siin umbes 2 aastat lääne-aafrika jõesiga nimega Apelsin, kes oli kahjuks vana ja põduravõitu juba meie loomaaeda saabudes ja nüüdseks tuhnib kärsaga jõesigade paradiisi rabalaukaid.

Kui jõeseapiigid kasvavad, siis muretseme neile siia ka peigmehe ja siis on meil loodetavasti palju tillukesti lääne-aafrika jõeseapörsakesi.

Lõvisüdamega sead

Lääne-aafrika jõesead on teadagi väga head ujujad. Vett on neil vaja suhteliselt palju. Lääne-Aafrika jõesead elavad troopilistes vihmametsades, mis on eriti tihedad, ning eelistatavalt jõgede kallastel. Jökallas on tähtis, sest seal saab mitmekesist toitu: mudas on ussikesi, vähikesi, konni, juurikaid; kaldal kasvab marju ja meie õunu-pirne meenutavaid troopiliste taimede vilju. Suurepärane roheline salat on seal alati kättesaadav. Leidub küll palju mürgiseid taimi, kuid ega sead eriti taimseid mürke ei kard. Kui meie metskuldid ühinevad karjaga ainult inna-ajal novembris-detsembris, siis troopiliste sealiikide – nii lääne-aafrika jõesigade kui ka aafrika võsasigade – suured ja võimsad kuldid elavad pidevalt karja ligi, pidades peret kaitstes veriseid võitlusi isegi leopardidega. Neil on selleks olemas suurepärane relvastus kihvade näol, ja vapper süda, mida võiks kutsuda lausa lõvisüdameks.

Kui mõni sõnakuulmatu jõeseapörsas kukub vihmametsas sügavasse auku, siis tõstab ta kõva seakisa. Kisa võivad küll kuulda nii leopardid kui ka krokodillid, kuid pörsas kisendab siiski, sest ta teab, et isa ei jäta teda hätta. Teadagi pole jõesigadel redelit ega päästenööri, kuid oma võimsa kärsaga kaevab kult kiiresti augu ühe serva laugeks, et pörsake sealt välja pääseks. Loomaaia jõesead ei saa võimsa isa appitulekule loota, kuid siin ei pääse nendele ligi ei leopardid ega ka krokodillid. Loomaaias valitseb jõulurahu aasta ringi.

Jõulumaiused kadusid ahvikiirusel!

Kui aga loomaaia jõuludest kõnelda, siis oleme kahel korral korraldanud peo ka šimpansitele: panime nende ruumi ritta neli kuuske, mille ehtisime kommid ja puuviljadega, puude all aga seisis mahlapudelid ja hiina kapsad. Pino, Betty ja Quincy vaatasid kõike, karvad erutusest turris. Siis istus isane šimpans Pino puude alla ja asus sealsamas pidu pidama, vanem emane Betty kogus hiina kapsast tehtud vaagnasse maiustusi ja läks nurka neid sööma, kuid noorim šimpans Quincy ronis jõulupuude kohal olevale ronimisvõrgule, kust kahmas peoga kõige kallimaid komme, kooris need paberist välja ja maiustas vaikselt, peites kommipaberid hoolega ära, et teised ta salanipist teada ei saaks. Igaühel omamoodi jõulurõõm!

Vanalinna
Hariduskollegiumi
õpilastööde näituselt

KINGITEGEMISE KUNST ON LIHTNE!

Zlata Skubi

Kunagi oli esimene talvekuu peamiselt rahu, puhkuse ja perega koos viibimise aeg, mil valmistuti talveks ja suurteks pühadeks. Detsember on läbi aja saanud endale uue kuue, justkui oleks tegemist mõne uuema nutitelefoni täiendusega. Nimelt käib detsembriga kaasas paljudele tüli pakkuv toimetus – kinkide tegemine.

Pole ju saladus, et tihedaim kinkide andmise-saamise kuu on just detsember. Kellel oleks jaksu seda aasta otsa teha? Kinke on ju tore saada, aga ise kinke teha on juba natuke keerulisem kui naerusui pakke vastu võtta.

Kellel poleks kas või kordki peast läbi jooksnud mõte: „Aga mida ma talle kingin?” Olgu siis tegu pere-liikme, klassikaaslase või ka sõbraga, sobiva kingi leidmine võib igal juhul olla justkui täppisteadus. Eriti raske valikuga peab silmitsi seisma siis, kui näiteks klassis tehakse loosipakke. Ei ole ilus ju teisi solvata mõne mõttetu, odava vidiniga, samas – mitte kõigi taskud ei kõlise euromüntidest, et midagi erilist soetada...

Esimene samm plindrist pääsemiseks oleks korraks sügavalt õhku sisse hingata ja mõelda üldiselt kingisaaja peale. Mis on tema lemmiktegevus või lemmikala? Milline selle inimese huvialaga seotud asi võiks talle kõige rohkem rõõmu valmistada? Pole vist väga mõttekas kinkida sõbrale värvipliatsite komplekt, kui tema kriipsujukudki ei tule eriti ilusad välja.

Poeletid on just enne jõuluaega lookas igasugu pudipadist, aga tingimata ei pea kink poest pärit olema (kuigi see on vast kõige lihtsam tee olukorra lahendamiseks). Kellel on oskusi, võivad ise midagi meisterdada. Kellel pole nii nobedad näpud, ei pea ka muretsema. Alates ise küpsetatud piparkookidest kuni omatehtud kaantega raamatuteni välja, ikka leiab midagi, mida on võimalik ise valmistada ja mis võiks kingisaajale meeldida. Kingile lisab tohutult palju väärtust selle tegemisele kulutatud isiklik aeg.

Mõni võib vastu vaielda, et kinkide peale ei peagi raha kulutama. Ja neil on peaaegu õigus! Kõige hinnalisem kink ongi armastus ja hoolivus. Tõsi küll: neid on üpris keeruline pakkepaberisse mähkida. Emale võib ju näiteks kinkida lubaduse, et alates X päevast kuni Y päevani ollakse kohe, kui kutsutakse, koristamisel abiks. Muidugi peab sellise kingi tegemisel eriti ettevaatlik olema, sest lubadusest tuleks ka kinni pidada. Muidu poleks ju kingil mõtet.

Kingitus võib olla ostetud, meisterdatud või muul originaalsel moel tehtud, põhiline on ikkagi see, et kink oleks tehtud siira sooviga teisele heameelt valmistada. Kinkimisel kaoks ju kogu väärtus, kui seda ei tehtaks südamest ja soovist jagada rõõmu. Eriti nüüd, jõulupühade aegu.

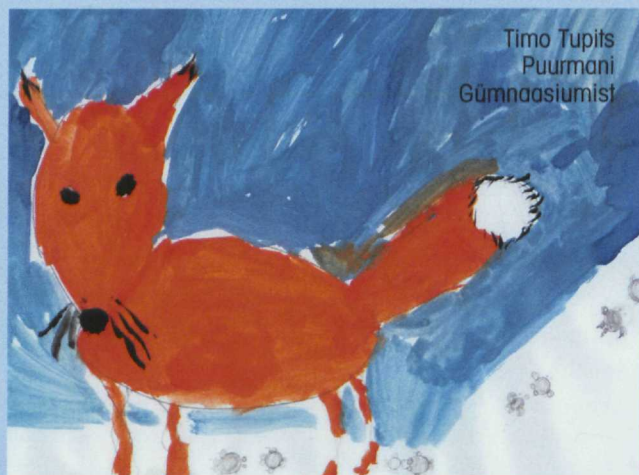

PLIIATSI JA PINTSLI ABIL SAAB ILU KINNI PÜÜDA

Maire Sirel, Eesti Südameliit

Kaksteist kuud looduses liikumist – aastaring ongi täis. Aeg käes aastast kokkuvõtteid teha. Tõepoolest – ilus loodus kutsub liikuma! Ja loodus on ilus igal aastaajal! Vihm, lumi, päike ja tuul on ühtviisi vahvad õueseltsilised igähele, kel liikumislust mugavusest tugevam. Kes õuemängude õhinat maitsta saanud, see toas konutada ei kärsi! Püsti ja välja lume- või liumäele, suusa- või kõnnirajale!

Kaksteist kuud on helded kaaslased – igäüks pakub midagi head ja uut. Igal aastaajal oma ilu ja kõik 12 kuud on ilusad erinevalt. Kes pidevalt ja roh-

Timo Tupits
Puurmani
Gümnaasiumist

Kelly Ruul
Türi
Gümnaasiumist

PREEMIAD ILUSATE JONISTUSTE EESTI!

Suur **AASTAPREEMIA*** kuulub **PUURMANI GÜMNAASIUMI** õpilastele.

SUUR TÄNU, õpetaja Külli Suvi!

Aasta **ERIPREEMIA*** kuulub **Kristina Jõgile** Puurmani Gümnaasiumist.

Metsamarjade ja marjulkäimise piltide eest saavad preemiaraamatu:

- **Geterly Uustalu** (Puurmani Gümnaasium)
- **Sandra Veseluha** (Paistu Kool)
- **Annabrita Kalda** (Viljandi Maagümnaasium)

kesti värskes välisõhus tegutseb-rassib, ei pelga külma ega märga ja peab sõprust kõigi kaheteistkümne kuuga. Samuti kui **muinasjutus „Kaksteist kuud”**, kus karmides ilmaoludes ei jäänud hätta see tütar, kes oli harjunud tööd tegema nii talvise pakase, sügiseste sadude, suvise põuakuuma kui ka kevadiste tuultega. See tütar aga, kes päevad läbi vedeles sulgpattjadel ja söi küpsiseid, sai loodusjõududelt karistada. Kellele kõik 12

Mattias Preisfreund
Väike-Maarja
Gümnaasiumist

kuud ühtviisi head ja omased, see leiab loodusest tuge ja toitu nii keelele kui meelele.

Tänusõnad kõigile, kes looduses märgatud ilu paberile oskasid püüda!

*preemiad litalalt

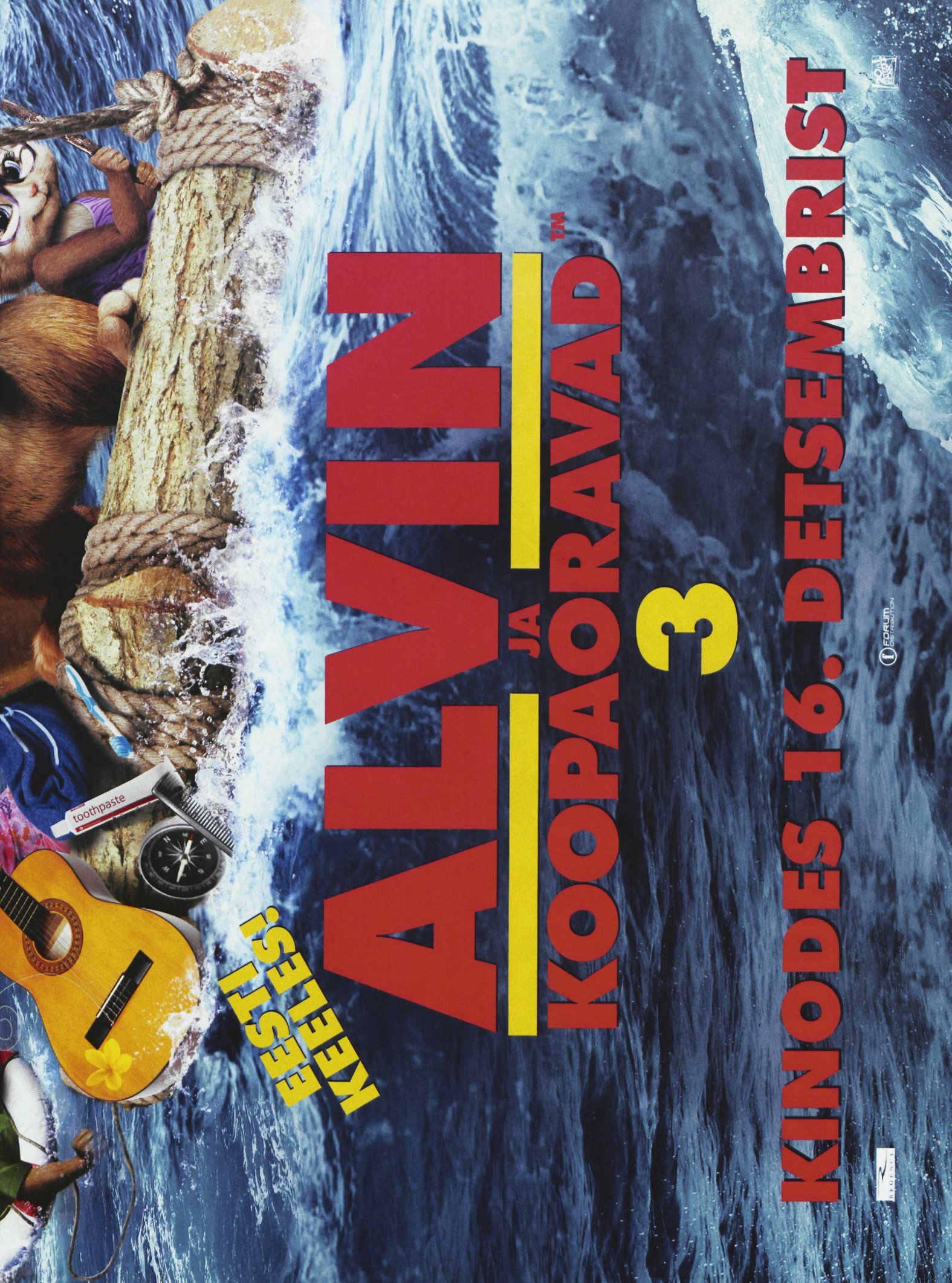
FILMIDE
ŠHREK JA
KUNGFU PANDOR
TEGIJATELT

KETTES
ISITSE

ALVIN

JA

KOOPAORAVAD

3

KINODES 16. DETSEMBRIST

FORUM
DISTRIBUTION

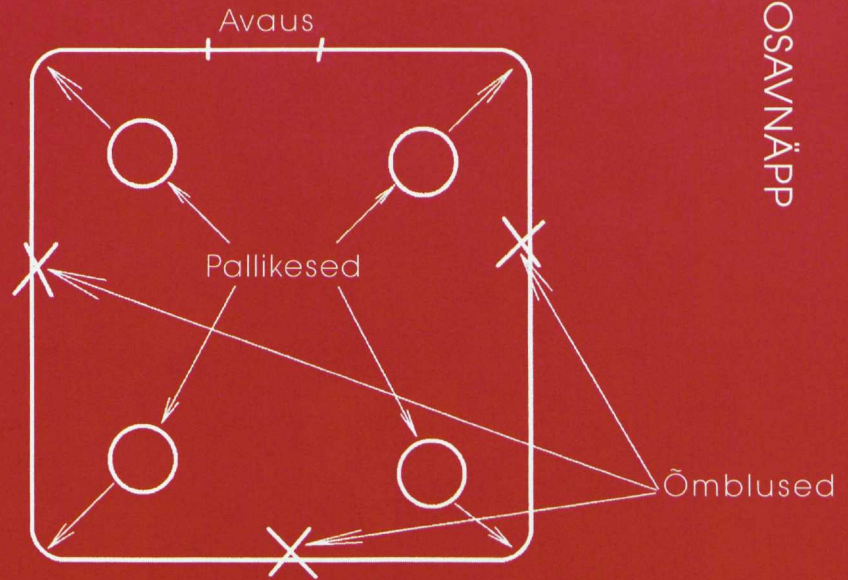
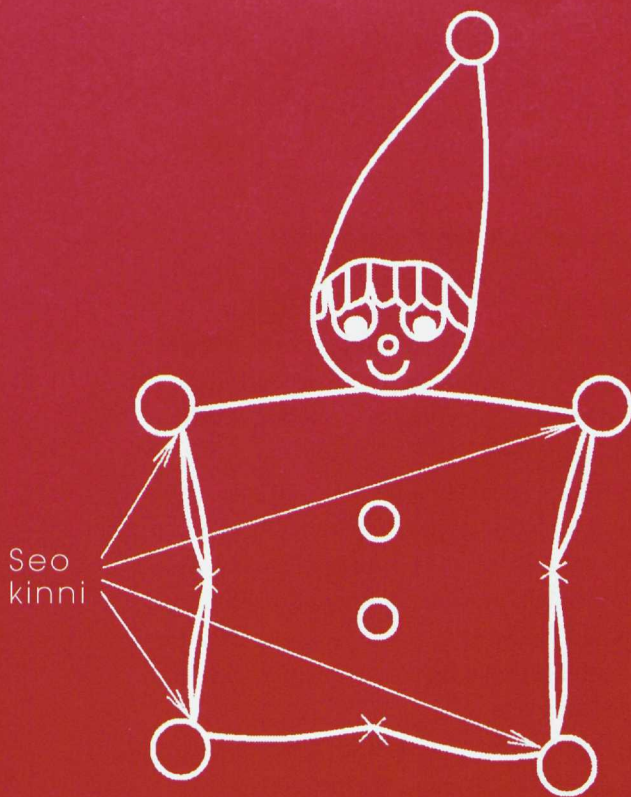
KINOKLUB

ALVIN
AND THE
CHIPMUNKS

PÄKAPIKUBEEBI

Lully Gustavson

Tänavusteks jõuludeks meisterda endale või sõbrale kinkimiseks armas ja pehme päkapikubeebi. Beebi keha, st kombinesoon, löika ristkülikukujulisest topeltriidest, nii nagu näed joonisel. Kõige sobivamaks materjaliks on trikooriie, sest see on veniv ja ei hargne ega kortsu. Enne kokkuõmblemist ümarda riidetüki nurgad. Õmble keha vasakult poolt kokku nii, et lahti jääks ainult pea-ava, ning pööra see ringi. Nüüd veereta tugevad vatipallikesed ja topi kombinesooni otstes kätteks ja jalgadeks. Suru pallid tugevasti sisse ja seo saadud tombukesed niidiga kokku. Pane ka keha sisse veidi mahulist vatiini ning püüa anda ka mõningate õmbluste abil kehale vormikust, ümarust ja pehmust. Need kohad on mul joonisel tähistatud ristikestega. Mõningate õmblustega saavutad sa päkapikubeebile ka loomulikuma käte ja jalgade asendi. Pea saad müügilolevast styroporist pallikesest. Kata see roosa trikooriidega. Pea võid teha ka täistoppimise teel. Sellise pea valmistamist õpetasin sulle teatrinukkude meisterdamisel. Ilusaid jõulusid!

MAIA JÕULUVANA TRIKK

Mustkunstnik **Ande**

MUSTKUNSTI

Ehmund kartis jõuluvana. Tegelikult kartis poiss peaaegu kõike ja jõuluvana oli lihtsalt üks paljudest, kes talle hirmu nahka ajasid.

Mõned aastad tagasi üritas Ehmund siiski oma hirmust võitu saada. Ta oli sõitnud perega pealinna jõuluringituse ostma, kui märkas suures kaubanduskeskuses tugitoolil istuvat jõuluvana. Algul poiss muidugi kangestus, ent nähes, kuidas teised lapsed jõuluvana sülle istuvad, luuletust loevad ning siis tasuta kommi saavad, otsustas Ehmund südame rindu võtta. Komme poiss ei kartnud, neid ta armastas.

Silmad vidukil, liikus Ehmund aeglaselt punakuue poole. Hopsti! tõstis jõuluvana poisi endale sülle ja küsis kõlava häälega: „Ho-ho-hoo, kas sina oled sel aastal hea poiss olnud?”

Enda arvates Ehmund seda muidugi oli, ent jälle hirmust kangena ei saanud ta sõnagi suust.

„Kas sa ka mõnda luuletust oskad?” päris jõuluvana edasi.

Ehmund oskas lausa mitut, aga ühtegi silpi ei tahtnud üle tema hirmust kokku pigistatud huulte veereda.

„Nonoh, oled sina alles häbelik,” muheles habemik, „Kas sa vähemalt kommi tahad?”

Muidugi Ehmund tahtis, seepärast ta ju julguse kokku võtnud oligi! Ent kuidas ta saanukski sellest märku anda, kui kogu tema keha oli hirmust kange. Õnneks käis sel hetkel poest läbi tuuleil, mis võttis poisi hetkeks värisema. Jõuluvana arvas ilmselt, et Ehmund noogutas, ning kookis oma kingikotist välja paki M&M's komme.

„Ma ei tea, kas peaksin need sulle andma,” kahtles punakuub, „luuletust sa ju ei lugenud... Äkki sööks need kommid ise ära, paistavad teised igati isuäratavad.”

Kui jõuluvana kommipakilt nurga ära rebis, paar kommi pihku kallas ning need siis hoogsalt suhu heitis, võis Ehmundi silmadest näha peegeldumas hirmu ja lootusetust.

Ei tea, kas jõuluvana märkas seda, aga igatahes lausis ta rahustaval toonil: „Ära muretse, need kommid on ikkagi sulle. Mul tuli lihtsalt korraks magusaisu.”

Seejärel silus ta kommipaki nurka, nii et ärarebitud tükk kleepus justkui võluvael tagasi.

Jõuluvana ulatas M&M'sid Ehmundile ning üllatusest keeletuna unustas poiss hetkeks oma hirmu. Haaranud kommid oma kätte, uuris poiss imestunult kommipakki ja veendus, et see oli täiesti terve.

„Ehk järgmine aasta oled julgem ja loed luuletust ka,” patsutas jõuluvana Ehmundit sõbralikult õlale. Järgmisel aastal – nagu ka ülejärmisel ja üle-ülejärmisel ja nii edasi – ei julenud poiss aga jõuluvana lähedussegi minna. Eriti seepärast, et Ehmund teadis nüüd, et jõuluvanal on võluvõimed.

Kuidas jõuluvana seda tegi?

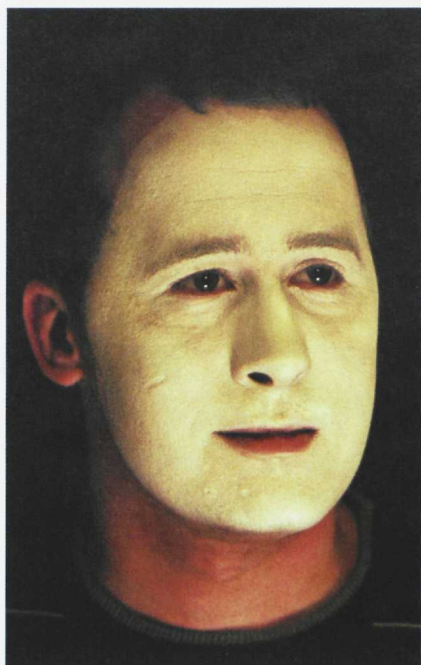
Jõuluvana oli eelnevalt oma pihku peitnud mõned kommid ja samasuguse kommipaki ära rebitud nurga. Selle käega hoidis ta ka M&M'si pakki käes, nii et kommipakk varjas pihku peidetud abivahendid kenasti ära.

Teeseldes, et ta rebib pakki lahti, voltis jõuluvana tegelikult nurga paki taha ning võttis paki tagant peidust välja juba eelnevalt ära rebitud nurga. Tehes seda piisavalt kiiresti, jäi mulje, nagu oleks punakuub tööpoolest kommipaki lahti rebinud.

Järgmiseks valas jõuluvana mõned kommid endale peo peale. Tegelikult ei tulnud need kommipakist, vaid paki tagant – need olid samad kommid, mille mees oli eelnevalt oma pihku peitnud.

Et „katkirebitud” pakk taas terveks teha, voltis jõuluvana kommipaki nurga taas sirgeks ning peitis ärarebitud nurga oma pihku.

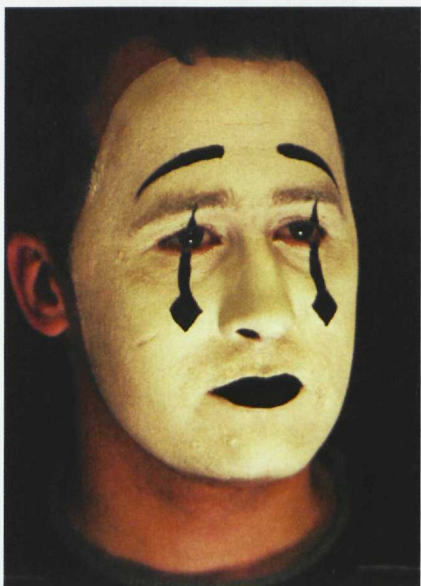
Võta švamm, tee niisaks ja hõõru valge värviga kokku. Kata nägu õrnalt vajutades (tupsutades). Seda peab hoolikalt tegema, et nägu väga laiguline ei jääks.

Selleks, et must värv hall ei paistaks, on hea vajalik ala eelnevalt valgest puhtaks teha. Võta vatitikk, niisuta veega ja tõmba puhtaks need piirkonnad, kuhu tahad musta värvi panna.

Kasutades pintslit ja musta värvi, maali põskedele jooned ning kulmud. Pane tähele, et tegin joone ka silmalaugude peale.

Värvi ära ka huuled.

Pane kindad kätte ja mõtle välja, kuidas esineda.

Pilt on, aga heli pole.

Miimina jõuluvana ette! Miks mitte?

Jõulud on tulekul ja varsti peab hakkama salme pähe tuupima – ikka selleks, et oma kingikott välja teenida. Kui juhtub aga nii, et salmid ununevad õpikusse ja õpik kooli, siis peab midagi muud välja mõtlema.

Mis võiks olla vahvam kui kingikoti kättesaamine luuletust lugemata? Veelgi toredam võiks olla vaid see, kui ei peaks üldse rääkima. Nagu öeldakse, et pilt on, aga heli pole. Peale katkiste televisoorite käituvad nii ka miimid. Nende esitatud pantomiim avab nii kingikoti kui ka vaatajate suud.

Teie, väikesed sõbrad, kes olete juba luuletused ära õppinud, võite valida luuletust toetava näomaalingu leheküljelt www.irisgrimm.net
Iris Müntel

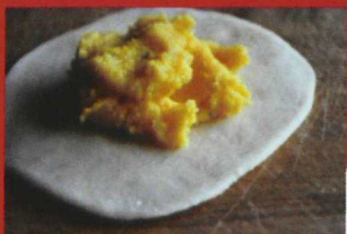
Krõbedad vareenikud

Vareenikud on põhimõtteliselt nagu pelmeenid. Neid annab väga edukalt ise teha ning täidiseks võib panna mida iganes: eilset riisirooga, kartuliputru või – nagu mina – hernepasteeti (seesama kollane määre, mille retsept oli Hea Lapse eelmises numbris). Kui soovid eriti jõuluseid vareenikuid, proovi neid näiteks hautatud hapukapsaga täita.

Vaja läheb:

- 3 kruusi nisujahu (minu kruus on 300 ml)
- 1 kruus keevat vett (ole ettevaatlik!)
- endale meeldivat täidist

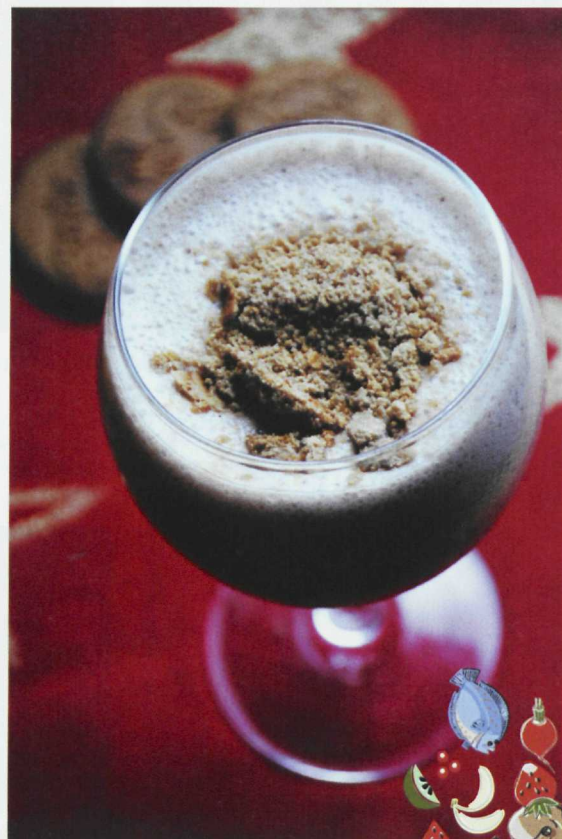
Vala keev vesi kausis ootavale nisujahule ning sega korralikult. Vala taigen jahutatud pinnale ning sõtku, kuni taignast saab ühtlane pall. Jäta taignapallike puhta rätiku alla pooleks tunniks seisma. Seejärel rebi taignast tükkike, veereta sellest väike pall, rulli lapikuks, lisa 1 tl täidist, vajuta taignaotsad kokku ja suru kahvliga kinni. Keeda vareenikuid või prae õlis krõbedaks (kui praed, siis eelnevalt keetma ei pea). Serveeri kohe, näiteks koos Felixi Kreeka kastme, (soja)majoneesi, ketšupi või tomatisaladiga.

Sandra Vungi retseptid ja fotod

KOKKA ISE

Jõulukuu on alanud. Köögid täituvad piparkookide ja hapukapsa hõrkude lõhnadega ning kui veab, siis on õues maas ka karge ja imeilus lumevaip. Et jõuluaega veel maitsvamaks muuta, pakun teile kaks mõnusat retsepti. Kauneid jõule teile, armsad kokkajad!

Taevalik jõulusest karge jäätisekokteil

See on tõeliselt hõrk jäätisekokteil ning lausa õhka jõulude järele. Kui sa ei soovi glögi kasutada, katseta kokteili oma lemmikmahlaga. Kui sa ei talu laktoosi, sobib siia kokteili suurepäraselt sojajäätis (Ingman, Tofuline), mis on müügil näiteks Rimis ja Primas.

Vaja läheb:

- 0,75 l jäätist
- natuke alla poole liitri alkoholivaba glögi (mina kasutasin Põltsamaa oma)
- piparkooke

Võta üks suurem plastikkauss. Lisa sinna jäätis, vala peale glögi ja umbes 5 purustatud piparkooki (mina purustasin kätega). Purusta saumikseriga ühtlaseks kokteiliks. Vala klaasi ning kaunistu purustatud piparkoogiga. Serveeri kohe.

				meeter	kilo-	rõivaese	Läänemere
				Peeter	soolatud kalamari	National Geographic	suurim saar
				Hiina pealinn			
				tants			
				... Marino ... Remo ... Francisco		tonn	
				muna- kujuline köverjoon		Rowan ... Mister Bean	
				Urmast Ott			
				unele, fantaseeri			
				...nisu väärtuslikum nisu			
mõru maitse- aine	üleilmne arvuti- võrk	"... kroonikad" C. S. Lewis raamatud	...uba väga toitev kaunvili			Karksi- Nuia	
				valimis- kastid; dekoratiiv- anumad		Kapten Nemo allveelaev	
sekund			Eesti	Nord	August Neo		...võti
naatriumi sümbol			Ott	Loomingu Raamatu- kogu	...loogia teadus elus- loodusest		iselukus- tuva luku võti
ühis- sõiduk							
Eiki Nestor			vesilik, kahepaikne				
Ärni			jäme tanguvorst				
				pehme vesise pinnasega			
				...uus			
äri tegema, hangel- dama			2 x täht		liiter	Piret	
nii või ...			Henrik Ibsen		Honoré .. Balzac	Ultima Thule	
ehk		Ehh, ... rännu- saade TVs					
Taimi		ruttu					

PISIKE DETSEM BRIIN

#33
11.2011

Lembitu mõistatus

Jõulud olid ukse taga ning sel puhul oli ka õpetaja Juuro üsna heas tujus. Veerandi viimaseks tunniks oli ta isegi päkapikumütsi pähe tõmmanud.

Üllatuslikult oli ta valmis lapsi ka 15 minutit varem koju lubama - aga ainult neid, kes arvavad ära, milline arv peaks järgmisel real olema.

1
11
21
1211
111221
312211
13112221
???

5A klassist oli Peerend ainuke, kes vastuse leidis. Kas sina oled sama taibukas kui tema? Milline arv oleks järgmine?

Eelmine mõistatus

Eelmise mõistatuse lahenduseks on, et valge kassiga kohtumine toob suurt ebaõnne siis, kui sa juhtud olema hiir.

Seekordse vastuseni jõudmiseks on aega terve kuu - lahendus koos uue mõistatusega ilmub järgmises ajakirjanumbris, juba uuel aastal.

www.MaagilineMaailm.net

A
CB

1. Kūhmnokk-luik kaalub kuni

- a) 40 kg
- b) 4 kg
- c) 14 kg

A
CB

2. Silmale annab värvi

- a) pupill
- b) iiris
- c) võrkkest

A
CB

3. Siidiliblikas muneb oma elu jooksul

- a) 13 – 15 muna
- b) 1300 – 1500 muna
- c) 300 – 500 muna

A
CB

4. Laisklooma suurim minutikiirus on

- a) 1, 5 m
- b) 1, 5 cm
- c) 15 m

A
CB

5. Kadri Kiviste lauluplaadi pealkiri on

- a) Siilikese ärkamine
- b) Tibukese unenägu
- c) Kiisukese häällaul

A
CB

6. Mesilane teeb minutis tiivalööke

- a) 750
- b) 7500
- c) 75 000

A
CB

7. Dave Clark Five oli pärit

- a) Inglismaalt
- b) USA-st
- c) Austraaliast

Vastuseid leida pole raske, kui loed tähelepanelikult sedasama ajakirjanumbrit.
NB! Õigete vastuste saatjate vahel loosime välja uusi auhinnaraamatuid!
Ootame vastuseid hiljemalt 5. jaanuariks 2012!

Maiken Soosalu
(Savisellid 2010)

Marte
Merette Mätsots
(Savisellid 2010)

Leiutas ja tõlkis **Jüri Paet**

PAETISME

Kes ei tööta, see ei söö töökaaslaste närve.
Koolitus ees, õppemaks taga.

Kuulsusejahu pole võimalik kustutada.
„Tööga ei tohi ennast ära tappa,”

lausus timukas ja pani kirve käest.
Pessimist näeb ka optimistis pessimisti.

Tualettpaber kannatab kõike.
Kitsi inimene müüb kitsi.

**Miks on alati mitte meeldetulev
sõna keele peal?**

Miks ei tohi külla minna tühjade kätega?
Miks ei tohi pagari lapsele saia pakkuda?

Kas selgetnägija teab, millise kivi all vähk on?

TARKUSETERI LAIAS ILMAST

Kui sa tead kõike, siis pead veel palju õppima.
Rahakott rahata pole muud kui tükk nahka.

See, kes ei oska tantsida, kurdab, et põrand ei ole tasane.
Mõni küla on praegu sinu pärast ilma lollita.

Kui tahan kuulata väikeste jalgade padinat, siis
panen oma kassile kingad jalga.
Ta on nii laisk aednik, et kasvatab ainult habet.

Ma ei mõistnud teie küsimust, kuid siiski vastan.
Sinu kõrval tunnen ennast targana.

Lühidalt ilmast: „Prrrrr!”
Pesin täna teeklaasi nii puhtaks, et vaevalt

märkasin klaasi..
Lauatelefoni on vaja selleks, et leida üles mobiiltelefon.

**Tütarlaps oli nii laisk, et tõusis tunni võrra varem üles,
et mitte midagi teha.**

NAERU-USS

*

„Juku, kas jõuluvana täitis tänavu su suurima soovi?“
„Ei noh, täitis küll, aga see kutsus esile minu suurima pahameele!“
„Miks siis?“
„No eks ma kirjutasin jõuluvanale, et mul oleks hädasti lumelauda vaja, aga tema tõi mulle mingi vana tünnilauda, mis oli üleni lumega koos...“

*

Jõulude eel saabub kooliaktusele kirikuõpetaja. Koolidirektor küsib õpilastelt: „Lapsed, kas teate, kes meile täna külla on tulnud?“
Juku tõstab käe ja hüüab: „Minu arust on see seesama tüüp, kes pühapäeviti kirikus uudiseid loeb!“

*

„Miks tuleb kirikus hästi vaikselt olla?“ küsib õpetaja. „Sellepärast, et pole viisakas teisi inimesi unest üles ajada,“ teab Juku.

*

Õpetaja küsib klassilt: „Kes teie seast on juba oma sõpradele ja tuttavatele jõulurõõmu valmistanud?“
„Mina olen, õpetaja!“ teatab Juku.
„Mismoodi siis?“
„Iga kord, kui ma Antsu juures piparkooke söömas käin, läheb Antsu ema nägu rõõmsaks, kui ma talle ütlen, et hakkan nüüd koju minema.“

*

Jõuluvana küsib perelt: „Kes siis tänavu teie seas kõige parem laps oli? Kes kuulas kõige korralikumalt ema sõna?“
„Isa!“ hüüavad lapsed ühest suust.

*

„Meie esivanemad on loonud palju tarku vanasõnu, mis õpetasid inimesi õigesti käituma,“ jutustab emakeele õpetaja. „Võtame näiteks sellise ütlemise nagu enesekiitus haiseb...“
Juku tõstab käe: „Õpetaja, õpetaja, kas teie ka tunnete, et keegi on meie klassis just kõvasti ennast kiitnud?“

*

Miks jõuluvana läks psühhiaatri jutule? Sellepärast, et ta oli kaotanud usu iseendasse.

*

Kuidas seamamma manitseb pisikesi põrsaid, kui need halvasti käituvad?
„Kui te korralikult ei käitu, siis tulevad kohe jõulud!“

*

„Ema, kas sead võivad ka lapsi saada?“ uudistab Juku. „Aga loomulikult!“
„Vaat kus lugu!“ imestab Juku. „Ja mina arvasin, et nad saavad hoopis pisikesi põrsaid...“

*

Miks mõned inimesed ei kannu ka kõige karmima pakasega peakatteid?
Sellepärast, et tühja ruumi soojendamisele pole mõtet raha kulutada.

*

Millest tead, et toatemperatuur on juba liiga madalale langenud?
Sellest, et televiisorit vaadates näed, et kõigil telediktoritel on karvamütsid peas.

*

Ema uurib Juku tunnistust, vangutab pead ja küsib siis pojalt: „Kas sa ei arva, Juku, et me peaksime sinu hinnetega midagi tegema?“
„Kahjuks pole see võimalik,“ lausub Juku. „Ma juba proovisin, aga numbrid on tintenpeniga kirjutatud, kustukumm neile peale ei hakka...“

*

Ants tuleb koolivaheajal Jukule külla. „Astu aga edasi!“ juhatab Juku esikus seisvat sõpra oma toa poole.
„Aga mul on jalad mustad...“ häbeneb Ants.
„Sellest pole midagi – sul on ju õnneks saapad jalas!“

Keskkonnaminister **Keit Pentus** ning Erich Kumari preemia laureaat **Veljo Ranniku** koos värskete noore looduskaitse märkide omanikega Viljandi Pärismuusika Aidas 20. novembril 2011.

Tammeleht on loodusesõbrale ordeni eest!

Tammepuud on ikka peetud tugevuse ja vastupidavuse sümboliks. Novembrikuu 20. päeval anti 20 Eestimaa noorele tammelehe kujuline rinnamärk, millega tunnustati nende looduskaitsealaseid töid ja tegemisi. Kauni valgest vasest valmistatud märgi autor on **Julia Maria Künnap**. Esimesed 20 noore looduskaitse märki laureati on **Anni Männil, Anu Ainsaar, Elna Jantson, Iris Merilo, Jaak Joonas Keldoja, Julia Ertsin, Karoliine Kurvits, Kati Plaan, Laura Pärtel, Maili Lehtpuu, Marko Vainu, Martin Tuul, Maryliis Teinfeldt, Mati Lepikson, Merit Eensoo, Mihkel Keldoja, Oliver Kalda, Rauno Kalda, Robert Jakob Oetjen ja Stella Kangur**.

NUKU jõululavastustes näeb vembumees Karlssonit ja õrna Cosette'i

Sellel aastal saab NUKU jõuluteatris kohtuda tegelastega, kelle seiklused on paljudele lastele raamatutest kindlasti juba hästi tuttavad. Suurel laval trallitab **Astrid Lindgreni** kuulus vembumees **Karlsson katusele** ning salapärases **Kõismäe tornis** saab näha prantsuse kirjaniku **Victor Hugo** muinaslugu väikesest tüdrukust nimega **Cosette**. Karlssoni-loos kohtame peale lõbusa propelleriga mehikese loomulikult ka Väikevenda, kes ootab iga päev, et Karlsson lendaks aknast tema tuppa. Lisaks vahvatele tempudele saab laval näha ka päris koera ning loomulikult tõuseb Karlsson päriselt lendu! Lavastus on sobilik **kogu perele** alates lasteaialastest kuni vanaemade ja vanaisadeni. Kõismäe torni jõululugu on aga hoopis teistsugune, viies publiku

rännakule kaugele aegade taha, kus südamefute trahteripidajate juures elab väike Cosette. See on lugu uskumatust vaprustest ja julgusest, kujuteldamatust õnnest ja armastusest. Aga ka uskumatust kadedusest, õelusest, hoolimatusest ja argusest. Selles loos ei ole jõuluvana, ometi tehakse siin ühele kaheksa-aastasele tüdrukule elu kõige suurem kingitus. Lavastus on sobilik teatrihuvilistele **alates 7. eluaastast**.

30 parimat Jeti-juttu nüüd raamatukaante vahel

Novembris esitles **AS Balbiino** Inchcape'i keskuses toimunud **Jeti perepäeval** lumepoisi seiklustest pajatavat raamatut „**Jeti lood**“. Raamatu autoriteks on andekad lapskirjanikud üle Eesti, kelle lood valiti välja kevadel toimunud jutuvõistlusel. Üllatusena loositi kohapeal 30 parima seast välja üks lugu, mis ligi neljasajale kokkutulnule kohe ka näidendina maha mängiti. Loosiõnn sai osaks Tartust pärit **Maarja-Liis Uibo** jutule „**Jäätisepoiss Jeti kohutavate maiasmokkade küüsis**“.

Menu Kirjastuse avaldatud „**Jeti lood**“ on müügil Selverites ja suuremates raamatupoodides. Parimad Jeti-jutu kirjutajad on: **Katre Vahter, Marilin Karu, Reelika Reiljan, Kristi Paulson, Anette Jaani, Janika Talvar, Laura Viljamaa, Enola Sander, Carl Nikitin, Anni Miller, Siim-Morten Ojasalu, Heiki Kotsar, Ann Maria Piho, Joonas Ariva, Sandra Valk, Robert Reinsalu, Jane Steinpilm, Kristi Tirmaste, Kristen Karri, Kaisa Teder, Astrid Aavolu, Laura Valdma, Tuuli Maarja Põldma, Linda Marie Skott, Ester Pärn, Eliisabet Jahilo, Hanna-Stina Tamm, Maarja-Liis Uibo, Liina Neeme ja Rando Künnapuu**.

parimad meloodiad noodipaberile pannud, siis ei hakanud tüdruk enam uusi viise leiutama – ning Ernst Enno, Ellen Niidu ja Leelo Tungla luuletustest olidki saanud laulud. Päris mitmed laulud sündisid aga tervenisti Kadri enda peas – korraga tekkisid nii viis kui ka sõnad.

Pikk peiteaeg

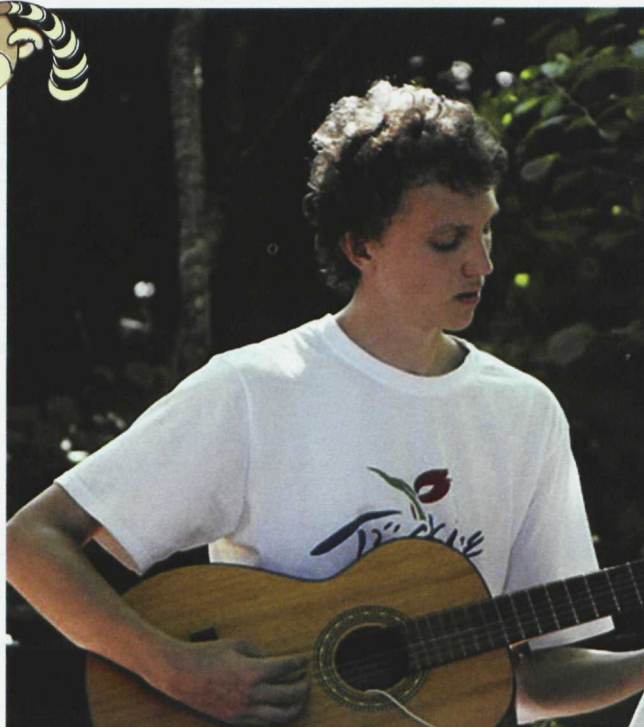
Kadri laulud, mis sündisid siis, kui tüdruk oli 7 – 12aastane, laia ilma ei kippunud: sellistena, nagu ema nad kirja oli pannud, jäidki nad pikaks ajaks lausahtlisse varjule. Väljaspool kodu laulis Kadri ikka „päris-heliloojate” laule. Ema meenutab, kuidas 13aastane Kadri käis koos 8aastase venna Mihkliga ümberkaudsetes majades mardisanti tegemas. Ühes peres oli lastelt nii palju etteasteid soovitud, et mardilaulud said otsa ja öde-venda otsustasid laulda Eesti hümnid, mida nad just koolis olid õppinud. Oli aasta 1988 ja Nõukogude aeg veel kestis... Siis jäi tuba vaikseks ja lastel paluti oodata, kuni tuppa talutati vana, kepile toetuv mees. Kadri ja Mihklil paluti veel kord hümnid laulda ja taadile öeldi: „Näed, vanaisa, sa jõudsid ära oodata! Saad kuulda, kuidas lapsed laulavad Eesti hümnid!”

Kadri lõpetas põhikooli, seejärel keskkooli ning läks ülikooli. Lauludele polnud tal enam mahti mõelda. Mõnda aega õppis ta välismaal, siis abiellus ja tuli koos perega tagasi Eestisse.

UNISTUSED TÄITUVAD VAREM VÕI HILJEM

Ülikoolilinnas Tartus elas kord üks väike tüdruk, kes üle kõige armastas laulda ja unistas, et suurena hakkab lauljaks. Väikesi tüdrukeid, kes kõiki tuntud lastelaule oskavad laulda, on ju palju, kuid Kadri – nii oli tüdruku nimi – laulis ka luuletusi. Võttis raamatu või ajakirja kätte ja laulis sealt leitud värsse täiesti uutelt, omatehtud viisidel. Mõni luuletus, mida sagedamini loeti, sai Kadri mitu meloodiat, sest esimene viis oli lapsel juba meelest läinud. Kui aga Kadri ema Külliki Kiviste oli

Noor muusik Joonas Kreen.

Pulmakingiks lapsepõlvelaulik

Enne Kadri pulmi meenusid ta emale sahtlipõhja jäänud laulud. Sellist pulmakinki pole küll vist veel keegi saanud: ema Külliki tellis lauludele nii noodigraafika kui ka illustratsioonid ja trükkis värviprinteriga välja ilusa lauliku „Väike rohutirts”. Nii et laule sai vaadata juba päris mitu inimest, kuid ainuesitajaks jäi veel tükiks ajaks ikka ainult Kadri ise.

Nüüd ei mõtle Kadri enam laulja-ametist: ta töötab koolis inglise ja rootsi keele õpetajana ja kodus on tal kaks last.

Aga ega ükski laul ei taha igaveseks ainult paberile jääda! Ootasid need laulud mis nad ootasid, aga tänavusel emadepäeval kõlas neid terve kontserdi jagu KUMU auditooriumis, esitajateks **Maire Eliste laulustuudio lapsed**. Kontsert oli ühtlasi Kadri Kiviste lauluplaadi „**Tibukese unenägu**” esitus.

Kadri ema tunnistab: „Plaadi tegemine mölkus meil meeles juba varem, aga takistuseks sai see, et lauludel polnud instrumentaalseadeid. Ajendiks sai hetk, kui ostsin uue hea lasteplaadi, mille üks laul – „Sügisel” – oli tehtud samadele Ernst Enno

sõnadele, mis on ka Kadriil viisistatud. Kui me Kadri isaga seda kuulasime, siis ütles Andres väga veendunult: „Kadri viis on ilusam!”. Siis käis mul torge hingest läbi, et keegi ei teagi, et Kadriil niisugused laulud on ja sestpeale hakkasin konkreetsemalt mõtlema plaadi väljaandmise peale. Imekombel olid Kadri laulud oodanud just nii kaua, kuni meie sõbral **Joonas Kreenil** oli ilmnenud muusikuanne, ning tema sulest said laulud saatemuusika.”

Noor muusik Joonas Kreen pelgas algul nii suurt tööd – terve plaaditäie lauluseadete tegemist – vastu võtta, kuid hiljem jäi „Tibukese unenäoga” igati rahule.

Samuti meeldib plaat ka Maire Elistele, kes kinnitab: „Lapsed on siiani vaimustuses nendest lauludest ja alati valmis neid uuesti esitama. Igas vanuses lapsele meeldib eriti laul „Märts”, küllap räpi ja toredate sõnade pärast. Eesti lauluhuvilised lapsed on CD-ga „Tibukese unenägu” saanud endale uusi vahvaid laule, mida kuulata ja laulda. Tore oli kuulda raadiosaates ühe lapse soovi: „Mina oleksin ka tahtnud seal plaadil laulda!””

Kadri Kiviste jääb oma plaadist kõneldes tagasihoidlikuks, öeldes: „Ma arvan, et kõik kes laulda oskavad, on ka mõnikord omatehtud viise ümisenud. „Tibukese

Kadri pere hoidis laule laualaekas ootel.

Maire Eliste laululapsed „Tibukese unenäo” esitlusel.

unenäo” laulud on sündinud tänu heade asjaolude kokkusattumisele: ema pani viisid kirja ja Joonas tegi neile ilusad seaded.”

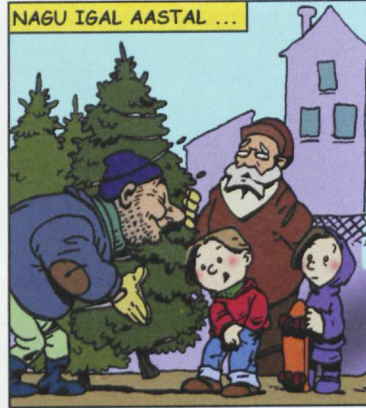
Nii nende unistustega ja soovidega on: tihtipeale nad küll muutuvad, kuid täituvad kindla peale! Väikesest Kadrist ei saanud küll lauljat, kuid tema lapsepõlvelaulud panevad unistama uusi laululapsi.

KRIS & TOMMI

by Thomas Scheileke

Thomas Scheileke

„Muppetid“

„Saabastega Kass“

KINOUDISED

„Alvin ja koopaoravad 3“

„Artur päästab jõulud“

JÕULUKUUL PEAB KINDLASTI KINNO JÕUDMA!

Jõulukuul tuleb Jõuluvana, jõuluvaheag ja nii palju koguperefilme, et raske kokkugi lugeda! Teeme siiski proovi. Lustilises seikluses „**Artur päästab jõulud**“ näete, kuidas Jõuluvana suudab ühe öö jooksul kogu maailma lastele kingid laiali vedada ning mis juhtub siis, kui ühe lapse kingitus kogemata koormast maha jääb. Siis peab Jõulutaadi noorem poeg Artur ise tegutsema asuma. Naljakas, põneva ja südamliku linaloo tegijateks on samad võlurid, kes toonud vaatajate ette sellised maiuspalad nagu „**Kanade mäss**“, **Wallace'i ja Gromiti** ning **lammas Shauni** lähedad lood. Ja kõik see loomulikult eesti keeles!

„**Alvin ja koopaoravad 3**“ viib vaataja lumehangede keskelt hoopis sooja päikese alla. Alvin ja tema vennad suudavad uhkel lõbusõidulaeval kuhjaga pahandusi korraldada, aga nende endi jaoks algavad tõelised pahandused alles siis, kui nad leiavad end korruga üksikult saarelt, ilma kõigist mugavustest, millega nad harjunud on. Tuleb midagi ette võtta! Nagu kahe eelmise loo puhul, saavad nad ka kuhjaga laulda.

Shreki lugude üks meeldejäävamaid tegelasi on kindlasti **Saabastega Kass**, kes saab lõpuks ometi päris enda nimega seikluse. Selle loo tegevus leiab aset

ajal ammu enne seda, kui ta armastatud rohelist sookolli kohtas. Saabastega Kass peab võistlema osava varga Kitty Siidikäpaga, tegema koostööd suliga, kes kannab nime Kuugel Aleksander Muugel, kavaldama üle röövlitepaari Jack ja Jill ning saama kätte muinasjuttudest tuttava hane, kes muneb.. kuldmune! Ja nagu arvata võite, käib kogu pöörane seiklemine eesti keeles.

Kunagi ammu oli „**Muppet Show**“ maailma kõige populaarsem telesaade, mida vaadati igal nädalal miljonites kodudes ning konn Kermit ja uhke põrsas Miss Piggy olid vaat et populaarsemad kui muumid ja naksitrallid kokku. Aga aeg läks edasi ja nad vajusid unustusehõlma. Uues koguperekomöödias „**Muppetid**“ leidub aga nende suur fänn Walter (kes on ise ka nukk), kes püüab oma kunagised suured lemmikud jälle kokku ajada, et need päästaksid oma teatri kurja rahamehe käest ja täidaksid maailma siira rõõmuga, mida ainult muppetid jagada suudavad.

Nüüd aga kõigile head salmiõppimist, ilusaid pühi ja lõbusat aastavahetust. Kohtume juba aastanumbris 2012!

Kinokuju

Nimi: Karl Richard Herem
 Elukoht: Saue
 Kool: Saue Gümnaasium
 Vanus: 12
 Hobi: ujumine

Konkurents teeb spordi põnevamaks

Jõulukuu eel kohtusin ühe hästi vahva ja särasilmse poisiga, kelle hobiks on ujumine. Ujumis käib Karl juba ligi neli või siis isegi viis aastat, nagu ta ise tunnistab, kuigi sel alal polevat just kõige kergem suuri tulemusi saavutada, sest konkurents olevat Karli sõnul hästi suur. Sellegipoolest on kaheteistkümneaastane poiss juba üsnagi palju auhindu koju toonud: Karl on võitnud kolm esikohakarikat ja talle kuulub veel kaksteist medalit – neli kulda, kuus hõbedat ja kaks pronksi.

Karl on võtnud osa näiteks sellisest jõukatsumisest nagu Aura võistlus Soomes Lahti linnas ja ujunud ka Noorteka etappidel, kuid isegi tema vanuseastmes pidid Eestis juba olema saavutatud uhkeid tulemusi: 28.67 sek. Hoolimata sellest, et valitud spordiala nõuab palju tööd ja pingutusi, meeldib see Karlile väga.

„Mis sellest, et konkurents on väga suur – see teeb ujumise mulle veelgi põnevamaks,“ sõnas Karl. Ujumis käib Karl aga Keila Swimclubis – sellist nime kannab sealne ujumisspordiklubi.

Väga suuri eeskujusid Karlil enda valitud alal pole, kuid suuremate tegijatega hoiab ta ennast kursis. „Kui mõnikord enne võistlusi ikka liialt närvis olen, siis vaatan tavaliselt youtube’ist videosid,“ tunnistab Karl. Väga palju muid hobisid Karl endale lubada ei saa, sest ujumine nõuab järjepidevalt üpris suurt ajakulu: veesportidaga tegeleb ta igal argipäeval pärast kooli. „Ma tegelengi päevad läbi ainult kooli ja ujumisega, muuks

ei jätkugi mul aega,“ kinnitab Karl tõsiselt. See, mis Karli paljudest omavanustest eristab, on suur kohusetunne treeningute ees. Mis parata: alati ei saa Karl minna koos kaastlastega näiteks lumesõda mängima Praegu ootab Karl oma järgmist jõuproovi, milleks on Aura võistlus Lahtis, ning seal seab ta endale eesmärgiks saada oma ajaks alla 30 sekundi. Võistlus pidavat toimuma natuke pärast jõulusid, seega on Karlil midagi, mida jõuluvanalt oodata. („Sest jõuluvana suudab ju ka basseinis kõike, eks ole!?”)

Uurisin Karlilt, kas ujumine jääb talle lihtsalt hobiks või soovib ta sellel alal ka edasi tegutseda?
 Noormees jäi hetkeks mõtlema ning lausus siis: „Ma arvan, et lihtsalt hobi, sest see nõuab nii palju aega. Teised käivad praegugi kõik õues ja mina olen siis samal ajal tennis...“

Kas sa ujujaks tahad saada?
 „Ei teagi täpselt, mõtlesin juba ka ühe teise trenni peale – eks tahaks ju mõnel õhtul ikka õues ka olla! Aga eks tulevik näitab! Ma olen ju veel nii noor!“ naerab Karl. Huvitav on mõelda, kas kuuleme veel sellest vahvast poisist ja ta ujumisvõitudest siis, kui ta juba noormeheks on sirgunud? Arvan, et küllap kuulemegi. Aga jõuluvahetajal kiirustage kõik samuti ujulasse, sest seal on hästi vahva!

Küsitles Anna-Maria Uulma Saue Gümnaasiumist

Kas laiskloom on laisk loom?

Kuigi enamjagu inimestest arvab, et laiskloom on erakordsett mugav elukas, olevavad loodusteadlased, et just liikumise aeglus on see, mis päästab laisklooma kiskjate küüsisst. Tõepoolest, Lõuna-Ameerika vihmametsades elutsevad laiskloomad liiguvad nii pikkamisi, et nende tihedasse karvakasukasse sigib rohekaid parasiitegi, mistõttu ei torka nad roheluses kiskjatele silma. Laiskloomad söövad, magavad, sigivad ja isegi poegivad, pea alaspidi puuokstel rippudes. Isegi nende karvastik kasvab kõhu poolt selja suunas: üks niiviisi voola ka vihmavesi mõnusamalt keha mööda alla ja „soeng“ ei lähe sassi. Suurim liikumiskiirus on laiskloomal 1, 5 meetrit minutis – ja kuhu neil seal vihmametsades ikka rutata on! Rahumeeli mugivad laiskloomad puulehti, noori võrseid ja pungi, ning seedivad oma toitu õige pikkamisi. Isegi ühelt puult teisele ronimine on laisklooma meelest nii tüütu tegevus, et väikestki kolimist võetakse harva ette. Huvitav on aga see, et kuigi laiskloomad on üpris vaevalised kindijad, on nad ujumise peale väga mihklik!

Maitsekad ussid

Siidikiud on ühtaegu nii kaunid kui ka väga vastupidavad, ja samas valmistatakse neist peeni ning pehmeid rõivaid. Nüüd, kus naturaalne „ussisiid“ on jälle moodi läinud, hakkab päris kahju, et meie kandis ei kasva mooruspuid – nimelt toituvad siidiussikesed ainult selle puu lehtedest ning peavad ilmselt meie kapsa- või õunausside maitset väga labaseks.

Tegelikult ei ole siidiussidel – täpsemalt öeldes röövikutel – sooja ega külma ei kaunitest kleitidest ega ka hinnalistest sallidest: nemad teevad endale puhtast siidist kookoneid ikka omaks tarbeks. Kookoni kokkuketramiseks kulub siidiussil 3 – 5 päeva, ning seejärel veedab ta sealses siidises rahus paar nädalat. Ussikujulisena teda siis enam ei nähta: kookonist väljub hoopistükki väike tagasihoidlik siidiliblikas. Siidiliblikad ei söö ega joo ega tunne ka lendamisest lusti. Nad elavad ainult viis päeva ja sestap teevad tublisti tööd... munejatena. Proua Siidiliblikas muneb oma lühikese töö- ja elunädala jooksul 300 – 500 muna, mis pole nõopnõelapeast suuremad. Munadest saavad omakorda ussikesed-siidirätsepad, kelle ketrustööd ootavad kõik maailma moemajad... Mis siis muud kui jälle mooruspuulehti sööma! Söömine on röövikute tähtis töö!

Ühe siidlipsu tegemiseks vajatakse 600 siidiussikookonit. Ühe siidkleidi valmistamiseks kulub umbes 2000 siidiussikookonit. Tuhandest kilost mooruspuulehtedest teevad siidiussid 5 kilo siidi.

Mesilind on nobe lendaja

Mesilased suudab lennol läbida minuti jooksul tervelt 153 meetrit. Töomesilase elus on mitu perioodi: kui ta kord on töömurdjaks sündinud, siis esialgu, noorpõlves, tegutseb ta mesitaru ümbruses, ehitades ja hõõveldades koos teiste omasugustega vahast kargi. Ka veidi hiljem, kui töomesilane on

juba lendama õppinud, jääb ta taru lähedusse – siis saab temast ühiskodu turvamees. Lõpuks pälvib mesilind moonatsija aukraadi ja asub koguma nektarit ja õietolmu. See pole kerge töö, sest taimed avavad oma õied eri aegadel ning mesilased peavad kõikjale jõudma õigel ajal. Teadlased on välja uurinud, et mesilane sooritab tervelt 75 000 tiivalööki minutis – sellist liikumist näeb inimese silm vaid ähmase häguna. Mesilinnu tiivad on ta kerega võrreldes suhteliselt väikesed, sestap peab ta õhus püsimiseks tiibadega tublisti tööd tegema. Võrdluseks olgu öeldud, et toakärbes teeb minutis ainult 400 tiivalööki. Aga temal pole ka meekogumise vaevarikka tööga kiiret – tema saab suu magusaks meie suhkrukoosi küllastades!

Vello Salumets

Inglismaalt pärit **Dave Clark Five**, tuntud ka nime all **DC5**, oli tegelikult üsna vastuoluline bänd. Ansambli imago oli puhas ja klanitud, kuid sellele vaatamata mängisid need noorte härrasmeeste väljanägemisega muusikud oma tippajal üsna prisket *rock'n'rolli*. Kuigi bänd oli oma kodumaal väga menukas, oldi peagi veelgi soositumad USA-s. Dave Clark Five'il oli rohkem kui ühelgi teisel briti bändil – lausa 18 korda – võimalus esineda kuulsas „Ed Sullivan Shows”. 1960ndate keskel viibiski Dave Clark Five rohkem ookeani taga kui Inglismaal. Ansamblit juhtinud trummar **Dave Clark** (1942) oli algusest peale sama palju ärimees kui muusik ja tänu talle sai Dave Clark Five'ist ilmselt kõigi aegade esimene popansambel, kelle liikmetele maksti ametlikku palka. Igal kuul täienes regulaarselt rahakott laulusolist **Mike Smithil** (1943), kitarrist **Leonard Davidsonil** (1944), bassist **Richard Huxleyil** (1942) ja saksofonist **Denis West Paytonil** (1943).

Dave Clark Five'i kohta on üks kuulus muusikakriitik öelnud nii: „*Nende muusika oli tegelikult mehaaniline ja*

fantaasiavaene. Laulusolist Mike Smith nägi välja pigem kaubamaja müüjana, kuigi omas bluusimehe häält. Ülejäänud seisid laval, justkui oleksid nad puust voolitud. Dave Clark ise oli bändi kõige kõhklevam esineja. Ta istus oma trummitoolis justkui terava piigi otsas ega julenud hetkekski lödvestuda hirmus, et see ora võiks teda torgata.”

1960ndate algul Põhja-Londoni äärelinnas Tottenhamis moodustatud Dave Clark Five alustas nagu sajad teised noortebändid *skiffle*-ansamblina, paar aastat hiljem aga siirdus popmuusika radadele. Bändi loomise põhjus oli üsnagi kummaline. Nimelt oli kohalik jalgpalliklubi „Tottenham Hotspurs” rahalistes raskustes. Klubi tulihingeline fänn Dave Clark otsustas rahamurede leevendamiseks osta trummikomplekt, õppida mängima ja seejärel klopsida kokku bänd, kes hakkaks vutiklubi jaoks tantsumängudega raha teenima. Sellest ettevõtmisest aga kujunes midagi hoopis suuremat.

1963. aastal esines Dave Clarke Five mitu korda nädalas korrapäraselt kodulinna noorsooklubides ja

tantsusaalides. Need olid tõelised maratonmängud. Bänd alustas õhtul kell 9 ja peaaegu non-stopina kuni kella ühe-kaheni öösel välja. See oli karm katsumus. Kuigi teeniti üsna korralikku raha, ei virisenud pillimehed selle ränkraske töö üle.

Ansambli võimekust märkas ühel esinemisel plaadifirma EMI

esindaja, kes pakkus välja plaadistuslepingu. 1963 ilmus Columbia etiketi all Dave Clark Five'i singel „**Mullberry Bush.**” See erilist edu ei toonud, kuid juba järgmine, kaver USA bändi The Contours hitist „**Do You Love Me**”, tõusis Briti tabelis 30. kohale. Järgnev, Mike Smithi ja Dave Clarki komponeeritud „**Glad All Over**”, oli aga täistabamus. Singel tõusis kaheks nädalaks Briti tabeli tippu, lükates sealt minema biitlite pala „I Wanna Hold Your Hand”. Selline temp ei jäänud ajakirjanduses märkamata ja nii mõnedki leheneegrid olid juba seda meelt, et The Beatlesi alamägi on alanud ning et „Liverpool sound” parandatakse peagi „Tottenham soundiks”. Nii see muidugi ei läinud, kuid „Glad All Over” oli kõva hitt küll, sest ainuüksi Inglismaal müüdi üle 800 000 plaadi. Pärast biitlite USA-vallutust olid jänkid hea meelega nõus vastu võtma ükskõik millise sinna saabuva järgmise briti bändi. Selleks sattus olema Dave Clark Five. USA-s läks kohe müügiks üle miljoni „Glad All Over”-singli ja kui liita veel muu maailm, siis ulatus müügiarv 2,5 miljonini. Aga see oli alles algus.

„Glad All Over” pani aluse suurele hitisajule, sest veel samal 1964. aastal lisandusid Dave Clark Five'i seinale viis kuldplaati: „Bits And Pieces” jõudis Briti tabelis 2. ja Billboardis 4. kohale, „Can't You See That Is Mine” oli Billboardis taas 4. kohal, tabeli 3. kohale vinnas end „Because” ja „Any Way You Want It” pääses ka TOP 15 hulka.

Dave Clark Five oli nüüd menukuse tipus ja eriti USA-s kuulus bänd juba kõrgklassi. Just Ühendriikides ulatati 1965. aastal Dave Clark Five'ile uus kuldplaat laulu eest „I Like It Like That”, mis näiteks Inglismaal

ei jõudnud üldse tabelisse. See-eest järgmine singel „Catch Us If You Can” jõudis mõlemas tabelis 10. kohale. Laul „Over And Over”, mille eest Dave Clark Five sai 1965. aasta jõulude ajal 9. kuldplaadi, oli tegelikult vana pala. Selle oli 1958 komponeerinud ameerik-

lane Robert Byrd. Singel tõusis nädalaks Billboardi tippu ja miljonimüük oli taas tõsiasi.

Seejärel aga hakkas Dave Clark Five'i takt tasapisi aeglasemaks jääma, kuigi hitte jätkus veel edaspidigi. Näiteks 1967 avaldatud üsna estraadilik pala „Everybody Knows” jõudis Briti tabelis isegi 2. kohale. Sellele järgnesid veel kolm TOP 10 kõlbulikkude singlit.

1970. aasta sügisel läks tolleks ajaks üle 35 miljoni plaadi müünud ja USA-s kuus pikka kontserttuuri väljamüüdud saalidele esinenud Dave Clark Five veidi üllatuslikult laiali. Ehk oli üheks põhjuseks maailmas pealetungiv psühhedeelne rokkmuusika ja sellele rongile ei tahtnud või suutnud DC5 minna.

Dave Clark ise siirdus plaaditootjaks ja mäenedžeriks ja kui videotehnika hakkas 80ndatel Inglismaal pead tõstma, ostis ta ära kõik õigused edastada 60ndate kuulsaimat inglise muusikaseriaali „Ready, Steady, Go!” Ta ise on bändi laialisaatmist hiljem kommenteerinud nii: „Ma tahtsin selle sammu ette võtta sel momendil, kui olime veel tipus ja hitte meil jätkus. Me rändasime mööda maailma küll oma lennukiga, kuid maandudes olime rahva eest ümbritsetud politseinike ja turvameestega. Hotellides tuli meil tubadesse varjule pääsemiseks hiilida mööda kõrvalisi koridore ja kööke. Lisaks veel need väsitavad pressikonverentsid. Ja niimoodi aastast aastasse. Ma tundsin, et pean lõpetama siis, kui esinemistest veel rõõmu tunnen.”

2008. aastal pääses Dave Clark Five Rock'n'Rolli Kuulsuste Halli.

Dave Clark Five'i saad kuulata internetist:

<http://www.youtube.com/watch?v=Yrrch43CweU>
<http://www.youtube.com/watch?v=8MYVVBVzjTwQ&feature=related>
<http://www.youtube.com/watch?v=XoRLIJJSG4o>
<http://www.youtube.com/watch?v=SRQCN5x1-NI&feature=related>
<http://www.youtube.com/watch?v=BVHAp7wT5KI&feature=related>
<http://www.youtube.com/watch?v=59cHbXcJ1Pk&feature=related>

Ütle üks hea autolapse nimi!

Algus jaanuarinumbris 2011

Auto, mis pole loodud peatumiseks

Jüri Trouberg

Ettore Bugatti

Bugatti on masin, mida toidupoodide parkimisplatsidelt naljalt ei leia. EB-initsiaaliga uhked sportautod kuuluvad automaailma aadlike hulka. Volkswageni firma, kelle omandusse Bugatti Automobiles SAS tänapäeval kuulub, nimetab **Bugatti Veyronit** maailma kõige kiiremaks, kõige võimsamaks ja samas ka kõige mugavamaks superautoks.

Superauto mõödud annab Bugatti

Veyron tõepoolest välja nii välimuse kui ka hinna poolest – selle ostmiseks peab autofännil rahapungas olema mitmeid miljoneid eurosid.

Muide, ajakirjanduses kõneldi paar aastat tagasi, et firma Sewart&&Hudges pakub autofännide sõpradele kinkimiseks 7 kilo kaaluvat Bugatti Veyroni mänguautot, mis on valmistatud kullast ja kaunistatud teemantidega. Peaaegu 3 miljonit dollarit maksvate lelude ostjate nimesid ei saa avalikustada, muidu paneksid pikanäpumehed kõik rattad tööle, et kallid mänguasjad endale krabada!

Ettore Bugattit (1881 – 1947), kelle nime need super-hüperautod kannavad, oleksid kuldsed lelude kindlasti muigama pannud. Itaalia päritoluga **Ettore Arco Isidoro Bugattil** oli kodust kaasa antud hea maitse – tema vanaisa oli arhitekt, isa Carlo Bugatti oli skulptor ja mööblidisainer ning ta vennast Rembrandt Bugattist sai kuuluis loomakunstnik. Milanos sündinud Ettore käis ka ise mõnda aega kunstiakadeemias, kuid hoolimata kunstiandest tõmbas noormeest siiski rohkem tehnika. Pliiatsit aga pidas ta sellegipoolest autodisaineri parimaks tööriistaks elu lõpuni.

Nagu mitmed teisedki autoloojad, tegeles ka Ettore Bugatti noorpõlves kõigepealt jalgrataste, seejärel aga autodega. Esimest oma kättega valmistatud autot müües pidi Ettore paluma isal lepingule alla kirjutada, sest alaealisena ei saanud ta seda ise teha.

Oma autofirma rajas Ettore Bugatti aga aastal 1909 hoopis Prantsusmaal, Molsheimis. Ettevõtte saavutas kiiresti väga hea kuulsuse: Bugatti võidusõiduautod said rohkesti kõrgeid auhindu, olles nii vastupidavad, kiired kui ka elegantsemad. 1920. – 1930ndad aastad olid Ettore Bugatti hiilgeajaks.

Bugatti oli väga nõudlik nii oma autode ehituse kui ka välimuse suhtes, ning üpris tõrkuv, kui talt mingeid muudatusi nõuti. Nii olevat ta vastanud ühele kliendile, kes kurtis, et ta masin ei lähe külmadel hommikutel kiiresti käima: „Härra, kui te jaksate osta Bugatti 35, siis jaksate osta ka soojustatud garaaži!“ Kui aga keegi nurises pidurite üle, siis nähvas Bugatti: „Minu auto on loodud sõitmiseks, mitte peatumiseks!“

Aastal 1939 hukkus võidusõidumasina katsetamisel Bugatti poeg Jean ning sellest löögist ei toibunud Ettore elu lõpuni. Peatselt alanud II maailmasõda tekitas purustusi autofööstusele ja kuigi Bugatti pidas plaani uuesti alustada, ei saanud sellest asja...

Bugatti autotehas on aga Prantsusmaal alles, mis sest, et alates aastast 2000 Volkswageni omandusena. Ja elegantseid, kiireid ning mugavaid Bugatti superautosid imetletakse kõikjal üle maailma.

Barbie

ABIKS PÄKAPIKKUDELE

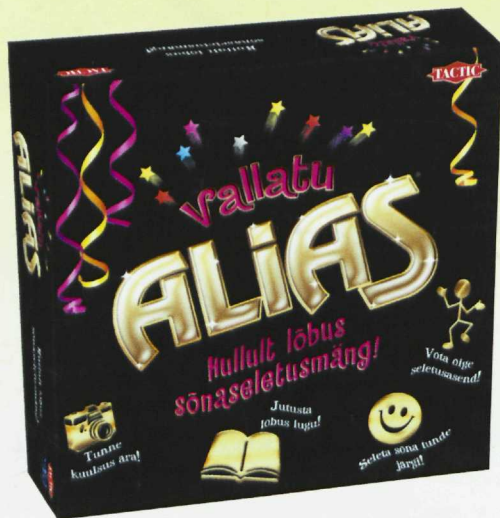
Päkapikkudel on praegu pisikesed käed-jalad töid ja tegemisi täis. Mõned koovad, mõned heegeldavad, mõned jooksevad mööda mänguasja- ja raamatupoode jalad rakku. Jõuluvana annab muidugi neile asjalikke näpunäiteid ja mudilastele kingituste tegemisega saadakse kergemini hakkama, kuid koolilaste puhul läheb asi keerulisemaks: paljud lapsed on küll jõulumehete saatnud oma soovid kirja teel, kuid mõnelgi neist on käekiri nii kunstiline, et mitte ei saa aru, kas oodatakse jõuluvanalt Scrabble't, uusimat tõugu Barbiet, laulvat nukku, suuremat sorti Polly Pocketit või hoopiski uhket autoteed. Ehk oskad Sina, hea lugeja, päkapikke abistada? Pane kirja, milline mänguasja oleks Sinu meelest parimaks kingiks 9 – 10aastasele koolilapsele! Kui saadad oma ülestähendused toimetusse enne 5. jaanuari 2012, siis osaled auhinnaloosis, mille peaauidandeks lubab AS Rimonne just neid asju, mida siinsamas näed.

Maaletooja: **RIMONNE**

TACTIC

Pead ja käed tööle!

Kindlasti teate TACTICU mõnusat sõnaseletusmängu nimega ALIAS. See pole mõeldud ainult ajaviitmiseks, vaid ka sõnavara rikastamiseks ja leidlikkuse arendamiseks.

Nüüd on ALIASTE perre tulnud lisa: NUTIKAS ALIAS ja PÖÖRANE ALIAS on eriti lõbusa loomuga mängud, mis tõstavad tuju kõigil osalistel – nii lastel kui ka täiskasvanutel. Tööle tuleb panna nii pea, käed kui kogu keha! Need vahvad mängud on AS Rekato poolt auhindadeks ka meie jõulunumbri küsimuse parimatele vastajatele.

Ja küsimus kõlab nii:
mis on kõige naljakam lugu,
mis Sinu peres või klassis
on viimasel ajal juhtunud?

Ootame toimetusse nii kirjatükke
kui ka joonistusi hiljemalt 5. jaanuariks 2012!
Vahepeal heida pilk ka Rekato internetipoodi,
mille aadress on
www.rekato.ee

REKATO

